

Täysistunto

Tiistai 20.12.2016 klo 10.06—22.18

8.7. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan koskeva pääluokka 33. Jaoston puheenjohtaja, edustaja Kankaanniemi.

Keskustelu

14.02 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan 14,6 miljardia euroa, joka on noin 1,5 miljardia enemmän kuin kuluvana vuonna. Kasvuun vaikuttavat muun muassa kilpailukykysojimus, perustoimeentulotuen siirto Kelalle, opiskelijoiden asumistuen siirto yleisen asumistuen piiriin, kärkihankkeet, omais- ja perhehoitajien sekä veteraanien etujen parantaminen. Säästöjä syntyy muun muassa lääkekustannusten ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan muutoksista ja indeksitarkistusten poistamisista. Pääluokan suurimmat menoerät ovat eläkemenot, perhe- ja asumiskustannusten tasaus sekä työttömyysturva.

Arvoisa puhemies! Valiokunta kiinnittää huomiota hallituksen esitysten vaikutusten arviointiin ja kehittämistarpeisiin. Pitkäaikaisten vaikutusten laaja-alainen arviointi on tärkeää. Valtioneuvoston kansliaan perustetun riippumattoman arviointineuvoston resurssit on syytä turvata. Valiokunta pitää erittäin myönteisenä työllisyyttä ja kilpailukykyä edistävään kärkihankkeeseen sisältyvien genomikeskuksen, biopankkien ja syöpäkeskuksen rahoitusta, yhteensä 17 miljoonaa euroa, josta ensi vuonna 5,8 miljoonaa euroa. Näillä on monipuolinen vaikutus tutkimuksen ja hoidon mutta myös alan talouskasvun suhteen. Suomi voi nousta alalla edelläkävijämaaksi ja halutuksi yhteistyökumppaniksi.

Valiokunta paneutui hyvinvointiin ja terveyteen liittyvien viiden kärkihankkeen toimeenpanoon. Niillä luodaan uusia, kustannustehokkaita toimintamalleja valtakunnalliseen käyttöön terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseksi sekä kustannusten hillitsemiseksi. Valiokunta ehdottaa yhteensä vajaan 11 miljoonan euron lisäyksiä hallinnonalan talousarvioon. Päihdeäitien hoidon turvaamiseen osoitetaan 1,75 miljoonaa euroa, näyttöön perustuvan hoitotyön edistämiseen 250 000 euroa sekä ennakoi van lastensuojelun ja lapsiperheiden tarvelähtöisen auttamismallin kehittämiseen ja levittämiseen 500 000 euroa.

Edelleen valiokunta ehdottaa valtakunnallisille toimijoille ruoka-avun järjestämiseen erityisen tuen tarpeessa oleville miljoonaa euroa ja päihdeongelmista eroon pyrkivien hoidon ja tuen järjestämiseen miljoonaa euroa. Nämä ovat valtiolle pieniä mutta saajille ruohonjuuritasolla suuria kädenojennuksia eduskunnalta juhluvuonna.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaaliturvaa ja sen kannustavuutta sekä työllistymistä edistetään niin, että ruoka-avun tarve on mahdollisimman vähäinen. Todettakoon, että professori Juho Saaren eriarvoistumisen pysäyttämiseen tähtäävän työryhmän asettaminen on paikallaan. Lisäksi valiokunta ehdottaa 5 miljoonan euron lisäystä yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoitukseen. Tähän liittyen valiokunta ehdottaa lausumaa, jossa edel-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

lytetään, että maakuntaudistuksen yhteydessä huolehditaan siitä, että sosiaalialan tutkimuksen ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen voimavarat turvataan. Sosiaalialan osaamiskeskuksille osoitetaan miljoonan euron lisäys.

Turvakotitoiminnan määräraha nousee 2 miljoonalla eurolla. Tämän jälkeenkin turvakotipaikkoja on riittämättömästi. Kuten oikeusministeriön hallinnonalan yhteydessä todettiin, Istanbulin sopimuksen edellyttämä tukipuhelintoiminta on alkanut. Sopimus edellyttää myös kattavan turvakotiverkoston perustamista muun muassa seksuaalisen väkivallan uhreille.

Arvoisa puhemies! Arvokasta on se, että Suomen itsenäisyyden juhlavuonna hallitus panostaa historiallisen mittavasti sotiemme veteraanien palveluihin. Maksuttomien kotiin vietävien palveluiden järjestämiseen osoitetaan rahapalvelitoiminnan tuotosta ensi vuonna 20 miljoonaa euroa ja seuraavina vuosina 15 ja 5 miljoonaa euroa. Sotainvalidien haaita-aste alenee 10 prosenttiin, ja näin oikeus palveluihin laajenee. Rintamalisän ja muiden veteraanietuuksien tason turvaamiseen valiokunta esittää talousarvioon 180 000 euron lisäystä. Varmistaakseen veteraanien asianmukaiset edut valiokunta ehdottaa lausumaa, jossa edellytetään, että hallitus seuraa veteraanien kuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin osoitettujen määrärahojen riittävyttä sekä palvelujen toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jotta kaikilla veteraaneilla on mahdollisuus päästä heille tarkoitettujen palveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Kunta- ja terveysjaoston vastuulla oli yhteensä noin 24 miljardin euron osuus valtion talousarviosta. Esitän kiitokset kunta- ja terveysjaoston jäsenille, valiokuntaneuvokselle ja muulle henkilöstölle mittavasta ja ansiokkaasta työstä syksyn aikana. Lämpimät kiitokset myös ministereille hyvästä yhteistyöstä ja hyvän joulun toivotukset.

14.07 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia jaoston puheenjohtajalle lämpimistä sanoista ja hyvän joulun toivotuksista, samoin myös jaostolle ja kaikille.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesitys on jouduttu tekemään saman huolen varjossa kuin täällä aiemmin on esitetty. Suomen kilpailukyky ja työllisyys tulisi saada nousuun. Samalla on varmistettava kaikkein heikoimmassa asemassa olevien toimeentulo ja hyvinvointi. Kuten jaoston puheenjohtaja totesi, hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2017 on 14,6 miljardia euroa, joka on runsas neljäsosa valtion talousarviosta. Tämä määrärahaesitys on 1,5 miljardia euroa vuoden 2016 varsinaista talousarviota suurempi. Tämä menojen lisäys aiheutuu muun muassa kilpailukyky sopimuksen vaikutuksista, perustoimeentulotuen maksatuksen siirrosta Kansaneläkelaitokselle, opiskelijoiden siirrosta yleisen asumistuen piiriin, palkkatuen ja starttirahan rahoituksen osittaisesta siirrosta työ- ja elinkeinoministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön sekä turvapaikanhakijoista aiheutuvista menoista. Oleskeluluvan saaneista turvapaikanhakijoista aiheutuvat menot ovat arviolta 105 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla vuonna 2017.

Julkisen talouden suunnitelman mukaisesti lääkekorvauksista säästetään 134 miljoonaa euroa vuoden 2017 alusta, ja valtion osuus tästä on 60 miljoonaa euroa. Sairaus- ja kuntoutusrahojen tulorajoja ja korvausastetta alennetaan ylimmissä tulorajoissa. Tällöin työtulovakuutuksen kustannukset pienenevät vuositasolla 25 miljoonaa euroa ja 18 miljoonaa euroa vuonna 2017. Muutokset eivät vaikuta valtion menoihin.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Indeksitarkistuksia kansaneläkeindeksiin ja kuluttajaindeksiin sidotuissa etuuksissa ei tehdä vuosina 2017—2019. Lisäksi kansaneläkeindeksin pistelukua alennetaan vuonna 2017 ja näin toteutetaan pääosin julkisen talouden suunnitelmassa päätetty 0,86 prosentin säästö. Säästöt koskevat muun muassa kansaneläkettä, työttömyysturvaa, asumistukia ja lapsilisä. Toimet pienentävät valtion menoja 67,5 miljoonaa euroa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön pääluokassa. Muutos ei koske perustoimeentulotukea, johon tehdään normaali indeksitarkistus.

Arvoisa puhemies! Suurimmat euromääräiset muutokset aiheutuvat kilpailukykysojimuksista, joka tuo muutoksia muun muassa työnantajien sosiaaliturvamaksuun sekä yhdenmukaistaa työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja. Kilpailukykysojimuksen mukaisesti kaikkien työnantajien sairausvakuutusmaksua alennetaan 0,94 prosenttiyksiköllä vuonna 2017, mikä lisää valtion rahoitusosuutta 706 miljoonaa euroa. Samalla euromäärällä alennetaan palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitovakuutuksen sairaanhoitomaksua ja nostetaan työtulovakuutuksen päivärahamaksua. Lisäksi työnantajan ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksuja yhdenmukaistetaan, ja tämän seurauksena palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotto nousee ja valtion rahoitusosuus peruspäivärahasta laskee 48 miljoonalla eurolla vuonna 2017.

Palkansaajien aikuiskoulutustuen perusosan rahoitus siirretään Työttömyysvakuutusrahaston tuotoilla katettavaksi. Aikuiskoulutustuen enimmäispituus lyhenee 15 kuukauteen ja perusosa alenee 15 prosenttia. Valtio rahoittaa edelleen yrittäjän aikuiskoulutustuen. Aikuiskoulutustuen muutokset tulevat voimaan 1.8.2017, ja ne säästävät valtion menoja 44,1 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Kilpailukykysojimuksen maksukorotusten vaikutuksia kompensoidaan pienituloisille palkansaajille. Tätä varten on valtion osuuteen sairausvakuutuslaista johtuviin menoihin varattu 63 miljoonaa euroa.

Työntekijöiden keskimääräistä työeläkemaksua korotetaan ja työnantajien keskimääräistä työeläkemaksua alennetaan edellisestä vuodesta 0,20 prosenttiyksikköä vuosina 2017 ja 2018. Vuosina 2019 ja 2020 muutokset ovat 0,40 prosenttiyksikköä. Vuonna 2020 alennus on siten yhteensä 1,2 prosenttiyksikköä.

Arvoisa puhemies! Ansiosidonnaiseen työttömyysturvaan kohdistetaan 200 miljoonan euron säästö. Tämä toteutetaan siten, että työttömyysturvan omavastuu-aikaa pidennetään, ansiosidonnaisen työttömyysturvan korotusosia pienennetään, pitkän työuran korotusosasta luovutaan kokonaan ja työttömyyspäivärahan enimmäiskesto lyhennetään 100 päivällä. Samalla työttömyysturvaa uudistetaan aktivoivampaan ja työllistymistä tukevaan suuntaan muuttamalla palkkatuen ja starttirahan rahoitusta siten, että niitä rahoitetaan osittain työttömyysetuusmäärärahoista. Kyseessä on kaksivuotinen kokeilu, jossa palkkatuen ja starttirahan perusosaa vastaava rahoitusosuus siirretään työ- ja elinkeinoministeriöstä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön. Kokeilu liittyy hallituksen kärkihankkeisiin, joilla työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja puretaan ja rakenteellista työttömyyttä alennetaan sekä työvoimahallintoa uudistetaan työllistymistä tukevaksi.

Kokeiluun liittyen työttömyysetuudella omaehtoisesti opiskelevien kulukorvaus poistetaan, mikä säästää valtion menoja noin 29 miljoonaa euroa. Samalla kulukorvausta ryhdytään maksamaan työkokeilun ajalta ammatillista koulutusta vailla oleville nuorille, mikä lisää valtion kustannuksia 7 miljoonalla eurolla. (Puhemies koputtaa) Muutoksista saatavalla säästöllä lisätään palkkatukea saavien lukumäärää. Näiden lisäksi matka-avustus ja muuttokustannusten korvaus yhdistetään liikkuvuusavustukseksi. (Puhemies koputtaa)

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Arvoisa puhemies! Jatkan tästä sitten varmaan debatin kuluessa, mutta kiitoksia tähänastisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Juuri näin.

14.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa herra puhemies! Kiitos kunta- ja terveysjaostolle, kiitos valtiovarainvaliokunnalle mietinnöstä, josta voi tehdä useammankin tulkinnan, mutta yksi on se, että valiokunta katsoo mietinnössään tulevaisuuteen — tulevaisuuteen tavalla, jossa sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskien ensinnäkin me saisimme kansallisesti parempaa terveyttä. Mietinnössä kannetaan huolta siitä, miten terveyden edistämisen käy tilanteessa, jossa maakunnille tulee jatkossa oma vastuunsa ja terveyden edistäminen on jatkossa kuntien tehtävä. Mutta nämä määrärahalisäykset, jotka valiokunta on tehnyt yhtäältä hoito-alan tutkimustyöhön, toisaalta yliopistotasoiseen terveydenhuollon tutkimukseen ja kolmanneksi varmistamaan sosiaalialan osaamiskeskusten rahoituksen ensi vuonna, ovat kohtia, joista pystyy lukemaan, että valiokunta on tehnyt tulevaisuusorientoitunutta työtä.

Samalla, erityisesti tuon yliopistotutkimuksen osalta, valiokuntakin liittää oman mietintönsä osaltaan kansallisen genomistrategian luomiseen, ja hallitushan on päättänyt panostaa kehyskaudella noin 17 miljoonaa euroa, josta ensi vuodelle hieman yli 5 miljoonaa euroa, siihen, että me kykenisimme nykyistä paremmin hyödyntämään olemassa olevaa tietovarantoa, olemassa olevaa suomalaista osaamista suomalaisiksi työksi. Tämä on kasvuala, jos mikä, ja me koetamme perustoja kuntoon saattaa tämän strategiankin kautta, jonka hallitus on linjannut. Kiitos eduskunnalle tuesta tälle työlle.

Istanbulin sopimuksen ratifiointi on asia, joka etenee. Valiokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota, ja kuten valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, eilen on avautunut ympäri-vuorokautinen puhelinpalvelu. Ministerikollega Lindström on soittanut ensimmäisen soiton. Se on yksi osa sitä, että tämä Istanbulin sopimus kyetään ratifioimaan ensi- ja turvakotipaikkojen osalta. Meillä on konkreettinen tavoite, joka on nykyresursseihin nähden kova, mutta matkalla oikeaan suuntaan ollaan menossa.

Kolmantena kokonaisuutena otan esiin sen, että sen lisäksi, että tässäkin salissa useilla kyselytunneilla on keskusteltu säästöistä, on hieman varjoon jäänyt se, että tulevana vuonna panostetaan merkittäväällä tavalla tekemisen sisältöjen kehittämistyöhön. Hallituksen kärkihankkeista on viime aikoina eduskunnan isossa salissa puhuttu vähemmän. Puolitoista vuotta sitten niistä puhuttiin, että ne ovat jotakin säästöjen paikkausta. Kyse ei ole säästöjen paikkuusta, vaan uuden luomisesta. Lapsi- ja perhemuutosohjelma, ikääntyvän väestön muutosohjelma ja hyvinvoinnin ja terveyden muutostyö ovat niitä asioita, joissa tavoitteena on, että toisin tekemällä, paljon puhuttuja, olemassa olevia hyviä käytäntöjä hyödyntämällä, niitä monistamalla jalkautetaan hyviä toimintatapoja. Tämä kärkihankkeitten nykytila on se, että jalkautamisvaihe on alkanut. On tehty valintoja siinä, mihin panostetaan esimerkiksi hyvinvoinnin ja terveyden osalta. Yksi asia, jonka haluan nostaa tässä yhteydessä esiin on se, että liikunta- ja urheilujärjestöt ja sairaanhoitopiirit hyvin kattavasti koko maassa tulevat seuraavan kahden vuoden aikana tekemään sitä työtä, jossa osana sairaanhoitoa on se, että terveyttä edistetään.

Neljäntenä asiana sosiaali- ja terveydenhuollon muutos. Se on iso työ, jonka perustoja ollaan valamassa. Valiokunta nostaa esille ict:n, minun retoriikassani pitää kuulemma puhua digisotesta. Digitalisaation, tiedonkulun mahdollistaminen on aivan ydin. Meillä on

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

sinä päivänä so-te, meillä on sinä päivänä valinnanvapaus, meillä on sinä päivänä mahdollisuus hyödyntää olemassa olevaa tietoa ihmisen parhaaksi, kun meillä tieto kulkee. Tämä on asia, jota ei voi koskaan korostaa liikaa. Se työ, jota eduskuntakin nyt kannustaa jatkovalmisteluun ja jatkovalmistelussa, on aivan keskiössä. Tämä on avainkysymys, avain kaikkeen siihen, että me saamme (Puhemies koputtaa) sen päivän, jolloin sote on matkalla merkittävällä tavalla eteenpäin. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Asiasta käydään tässä vaiheessa debatti. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat osallistua debattiin, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

14.19 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Rehula, te olette useaan otteeseen antanut hyvää tunnustusta Eksotelle sen hyvistä palveluista ja sen palveluiden toimivuudesta sekä rakenteista. Siellä on yhdistetty sosiaali- ja terveyspalvelut sekä erikoissairaanhoidon yhdeksi kokonaisuudeksi. Hallintorajoja on poistettu, ja palvelut perustuvat vahvaan integraatioon ja sujuviin palvelukokonaisuuksiin. Vastaavalla tavalla toimitaan myös Siun sotessa ja nyt myös teidän omassa maakunnassanne Päijät-Hämeessä. Elikkä kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusta tehdään, niin kenttä toimii aivan toiseen suuntaan kuin ministeriö ja hallitus nyt valmistelevat. Kysyn nyt teiltä, ministeri Rehula: kun sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulee, tuletteko edellyttämään, että nämä toimivat, hyvät käytännöt ja palvelukokonaisuudet ja rakenteet joudutaan pilkkomaan ja yhtiöittämään erillisiksi toimijoiksi ja sitä kautta se hyvä toiminta (Puhemies koputtaa) pilkkoutuu ja hajautuu eikä toimi yhtä hyvin tulevaisuudessa kuin tällä hetkellä?

14.20 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli hienoa, että ministeri Rehula nosti tässäkin yhteydessä esille kärkihankkeet. Niistä on todellakin aivan liian vähän puhuttu viime aikoina täällä eduskunnassa. Nuo kolme mainitsemaanne kärkihanketta, lapsi- ja perhepalvelut, ikäihmisten kokonaisuus, terveyden edistäminen, ovat ne kolme keskeistä asiaa, joilla meillä on ylipäänsä aidosti mahdollisuutta vastata tulevaisuuden haasteisiin, että elämme terveenä mahdollisimman pitkään, lapsemme varttuvat terveiksi veronmaksajiksi ja että terveyden edistämisen kautta meillä sairastavuus vähenee. Mutta huoleni koskee sitä, että joissakin maakunnissa on jääty odottamaan rakenteitten muutosta, jotta näihin painopistealueisiin pystyttäisiin tarttumaan. Mitenkä me saisimme viestitettyä maakuntiin, sairaanhoitopiireihin, että nyt ei ole aikaa odotella, vaan terveyden edistämiseen, kansalaisten (Puhemies koputtaa) hyvinvointiin on panostettava nyt eikä huomenna?

14.21 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta toteaa mietinnössään, että kärkihankkeisiin osoitettu rahoitus on merkittävää, koska monin paikoin on jouduttu vähentämään ja toimintoja supistamaan. Onkin tärkeätä, että näiden hankkeiden etenemistä seurataan säännöllisesti ja niiden vaikuttavuutta arvioitaisiin sovittujen indikaattoreitten pohjalta.

Arvoisat ministerit, olisin kysynyt omaishoitoon liittyen, koska se on yksi hallituksen kärkihankkeista: kun kunnat toimivat hyvin eri tavoin, minkälaisia indikaattoreita nyt sitten on suunniteltu, että voitaisiin näitä kuntien tekemiä toimenpiteitä valvoa, miten niiden vaikuttavuus ja toimivuus saavuttaa omaishoitajat? Erityisesti sijaishoito on monia

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

omaishoitajia arveluttava asia, se ei aina toimi ihan niin kuin pitäisi. Miten kuntia ohjeistetaan ja kuinka näitä toimia valvotaan, että nämä valtionosuudet menevät sinne, mihin on tarkoitus?

14.22 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvion merkittävät lisäykset genomikeskukselle, biopankeille ja syöpäkeskukselle ovat erittäin tervetulleita. Ne rakentavat menestyvää Suomea, lisäävät kilpailukykyämme, mutta myöskin turvaavat sosiaali- ja terveydenhuollon laatua. Ikävä asia on se, että yliopistollisen terveydenhuollon tutkimuksen määrärahat ovat laskeneet kuin lehmän häntä ministereiden ja hallitusten vaihtuessa.

Valtiovarainvaliokunta näytti vahvaa suuntaa siihen, että lisäsimme yliopistollisen terveydenhuollon tutkimukseen 5 miljoonaa euroa. Lisäsimme sosiaalialan osaamiskeskusille ja hoitotyön tutkimukselle määrärahoja. Tämä oli merkittävä viesti myöskin tuleville hallituksille.

Teimme myöskin vahvan ponnen, että osana sote-uudistusta on sote-tutkimuksen määrärahat turvattava. Kysynkin nyt istuvilta ministereiltä, millä tavalla tämä olisi mahdollista tehdä. Tämä asiahan puuttui kaatuneesta sote-uudistuksesta. Viime kaudella olleessa sote-uudistuksessa ei ollut selkeästi määriteltä sitä, miten sote-tutkimus turvataan. Tutkimus on tulevaisuuden hyvää hoitoa.

14.23 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edustaja Heikkisen kanssa, että tässä salissa on keskusteltu liian vähän hallituksen kärkihankkeista. Ministeri Rehula, te vastaatte hallituksen kärkihankkeesta eriarvoisuuden vähentämiseksi. Sen hankkeen keskeinen asia on se, että siihen päästään poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Otan esimerkin siitä, miten tässä on tähän mennessä edistytty.

Teidän ministerinne, joka istuu oikealla puolellanne, on esitellyt leikkaukset, joilla leikataan suomalaisten sosiaaliturvaa, mikä johtaa lapsiköyhyyden lisääntymiseen, vanhusköyhyyden lisääntymiseen, tuloerojen kasvamiseen ja köyhyysasteen lisääntymiseen. Jos siinä teidän vasemmalla puolellanne olisi valtiovarainministeri, hän olisi esitellyt hankkeita, joilla rikkaat rikastuvat. Nyt kysyn: Mikä on teidän arvionne tähän mennessä onnistuneesta terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja eriarvoisuuden vähentämisen kärkihankkeesta? Mitkä ovat sen tulokset tähän mennessä? Miten voitte vakuuttaa meille, että pääministeri Sipilän asettama Juho Saaren eriarvoisuustyöryhmä (Puhemies koputtaa) pääsee yhtään sen parempaan kuin tähän mennessä toteutettu kärkihanke?

14.24 Martti Talja kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vanhuksemme asuvat tällä hetkellä vielä hyvin suurelta osin laitoksissa, terveyskeskuksen vuodeosastoilla, heitä asuu senioriasunnoissa, palveluasumisessa, ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Tässä salissa on käyty keskustelua nimenomaan mitoituksesta koskien ympärivuorokautista palveluasumista. Missä vaiheessa tällä hetkellä on arviointi siitä, että lähtisimme puhumaan samankaltaisista asioista, kun puhumme laitosasumisesta, palveluasumisesta, seniori- tai ympärivuorokautisesta asumisesta, nimenomaan siinä tuen mitoituksessa? Tällä hetkellä erilaiset mitoituskalkulat ovat hyvin erilaisia lähtökohdiltaan. 0,5:n mitoitusta saattaa merkitä jollakin, että toimien määrä on todella 0,5 viikkoa kohden, kun jollakin toisella niitä on 0,73 viikkoa kohden.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

14.25 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnassa on laajaa tyytymättömyyttä siihen, että lainvalmistelussa ei tehdä riittävästi vaikutusarviointoja, ja erityisesti tämä on korostunut sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta, jonka jäsen olen, on toistuvasti joutunut kiinnittämään huomiota siihen, ettei hallituksen esityksissä arvioida riittävästi esitysten sukupuoli-, työllisyys-, tulonjako- ja lapsivaikutuksia, ja tämä on tosiaan ollut meidän valiokuntamme yhteinen näkemys.

Olen itse pohtinut, mitä tälle asialle voitaisiin tehdä. Olemme julkisuudessaakin kuulleet viime aikoina jopa pääministerin toteavan, että vaikutusarviointeihin tai lainvalmisteluun ei ole riittävästi resursseja. Kysymykseni kuuluu: kun valtioneuvoston alla on tämä strategisen tutkimuksen määräraha, joka sinne viime kaudella siirrettiin Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoista, (Puhemies koputtaa) niin voisitteko harkita, että näitä rahoja käytettäisiin siihen, että parannettaisiin (Puhemies koputtaa) esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön mahdollisuuksia tehdä dynaamisia vaikutusarviointoja (Puhemies koputtaa) koskien lakiesityksiä ja budjettia?

14.27 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisin kysynyt vanhusväestöstä, koska meillähän tiedetään, että Tilastokeskuksen tekemien arvioiden mukaan vuonna 2030 yli 65-vuotiaita on noin 1,4 miljoonaa ja yli 85-vuotiaita 178 000. Vuonna 2008 tehdyn sosiaali- ja terveysministeriön laatusuosituksen mukaisesti vanhusten palvelujen painopistettä siirretään nyt laitoshoidosta kohti tuettua kotona asumista. Olisin kysynyt ministereiltä: Miten näette vanhusväestön asuntotilanteen? Miten näette, että ikäntyneille suunnattujen asuntojen riittävä saanti taataan?

14.28 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän talousarvion myötä jo valmiiksi riittämättömästä perusturvasta leikataan: työttömiltä, eläkeläisiltä, sairailta ja opiskelijoilta leikataan. Samaan aikaan palvelumaksuihin tehdään isoja korotuksia ja lääke- ja matkakorvauksia leikataan. Nämä kaikki osuvat kipeiten kaikista köyhimpiin, ja erityinen kohderyhmä on pieniä eläkkeitä saavat vanhukset. Myös diabeetikoilta ja keliaakikoilta leikataan. On erittäin omituista kohdentaa leikkauksia muutamalle potilasryhmälle.

Haluaisin myös puuttua näihin vaikutusarviointeihin. Kunnollisia vaikutusarvioita leikkauksen kokonaisvaikutuksista toimeentuloon, tuloeroihin ja kansanterveyteen ei ole tehty. Selvää on, että köyhyys lisääntyy ja syvenee ja leipäjonot kasvavat, mutta haluaisin kysyä ministereiltä sitä, miten päätösten yhteisvaikutusten arviointia voitaisiin kehittää tulevaisuudessa.

14.29 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsitellyssä on mittava budjetti, joka katsoo tulevaisuuteen, kuten ministeri Rehula esittelypuheessaan mainitsi. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että tavoittelemme asemaa tieteen edelläkävijämaana. Siitä kertoo, että perustetaan genomikeskus ja tehostetaan julkisten biopankkien toimintoja.

Haluaisinkin hetkiseksi keskittyä näihin biopankkeihin ja näytteenottoon. Jos me aidosti aiomme saavuttaa vaikuttavuutta koko kansalle, niin tällä hetkellä näytteitä antaa ai-noastaan 25 prosenttia Suomen väestöstä, ja jos pystyisimme muuttamaan näytteenottomenettelyn, kuten meillä on esimerkiksi kudosten ja elinsiirtojen osalta jo voimassa olevaa

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

lainsäädäntöä, eliikkä siirtyisimme suostumusolettamaan, me pystyisimme jatkossa varmistamaan (Puhemies koputtaa) yhä parempaa hoitoa yhä useammalle suomalaiselle.

14.30 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Saarikon ja ministeri Grahn-Laasosen viime viikon ulostulot perhevapaiden uudistuksista ja erityisesti ansiosidonnaisen isyysvapaan pidennyksestä ovat ilahduttavia ja tervetulleita esityksiä. Ruotsalainen eduskuntaryhmä on omassa varjobudjetissaan esittänyt 6+6+6-mallin käyttöön ottamista, jossa kummallekin vanhemmalle on korvamerkitty 6 kuukautta ja 6 kuukautta olisi vanhempien vapaasti jaettavissa. Mallin mukaan perheet voivat itse päättää, miten ja milloin perhevapaat pidetään. Tämä helpottaisi naisten työllistymistä ja töihin palaamista, mahdollistaisi osa-aikatyötä ja lisäisi isien osallistumista lastenhoitoon. Lisäksi perhevapaiden kustannukset jakaantuisivat oikeudenmukaisemmin vanhempien työnantajien kesken. Kun myös työmarkkinajärjestöt näyttävät olevan kokonaisuudistuksen kannalla, kysyn hallitukselta: olisiko jo aika aloittaa uudistuksen valmistelu ja saada lakiesitys päätettäväksi jo tämän hallituskauden aikana?

14.31 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan ensimmäisenä haluan sosiaali- ja terveysministeriön ministereille toivottaa voimia ja sitkeyttä sosiaali- ja terveystalouden merkittävän uudistuksen ja reformin eteenpäinvientiin. Se on historiallinen, merkittävä kokonaisuus, ja totisesti toivon, että tämän hallituksen valitsema linja siitä, että uudistus viedään maaliin, saavuttaa tuloksensa emmekä joutuisi takaisin niihin keskusteluihin, joita sosialidemokraatit virittelevät siitä, pitäisikö vielä kerran ikään kuin aloittaa kaikki alusta. Minua hämmäntävät puheenvuorot siitä, että sosialidemokraatit eivät usko tämän uudistuksen merkitykseen ja tehtävään, ja se, että puhutaan sen kokonaan uudelleen avaamisesta. Sitä on vaikea käsittää. (Sari Sarkomaa: Ilman, että on omaa vaihtoehtoa!)

Sen lisäksi haluan yhtyä edustajien Sarkomaa ja Virolainen erittäin hyviin avauksiin, jotka liittyvät terveysalan kasvustrategiaan. Itse näen samoin, että niissä on Suomen tulevaisuuden eväät ja myös kasvun kärjet eri puolilla Suomea.

Ja viimeisimmäksi, arvoisa puhemies, otan esiin, samoin kuin edustaja Rehn-Kivi, tämän perhevapauudistuksen. Se ei ole tässä hallitusohjelmassa mutta on reformina niin laaja, että vaatii pitkän selvityksen, (Puhemies koputtaa) ja siksi tiedustelin ministereiltä: miten suhtaudutte siihen, (Puhemies koputtaa) että alettaisiin pohtia sitä perusteellisesti?

14.32 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositiojohtaja Sipilä puhui paljon siitä, että politiikassa ymmärretään huolellisesti väärin. Pääministerinä hän on siitä vähemmän puhunut, mutta minusta edustaja Saarikon puheenvuoro oli juuri oiva esimerkki oppositiojohtaja Sipilän huolesta. Ei kukaan ole esittänyt, että sote-uudistus pitäisi aloittaa kokonaan alusta, vaan siltä pohjalta, mihin pisteeseen se viime kaudella saatiin. Edustaja Saarikko, oletteko tutustuneet kuntien lausuntoihin? Voitteko sanoa, kuinka iso osa esimerkiksi kunnista uskoo tällä hallituksen sote-uudistuksella päästävän niihin tavoitteisiin, joita sille on asetettu? Me olemme esittäneet, että palautetaan uudistus alkuperäisten tavoitteiden ääreen — jatketaan siitä, mihin jäätiin, mutta palautetaan alkuperäisiin tavoitteisiin, pois tästä pakkoyhtiöittämisestä, takaisin siihen, että paremmilla hoitoketjuilla saadaan oikea hoito oikeaan aikaan oikeassa paikassa. Nyt siihen eivät tunnu edes asiantuntijat uskovat.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

14.33 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä olen hyvin tietoinen siitä, että kunnat ovat lausuneet tästä hallituksen lausuntokierroksella olleesta maakuntalaki- ja sote-järjestämislakipaketista, ja hyvä niin. Juuri sen takia, jos oikein olen ymmärtänyt, maan hallitus näitä lausuntoja parhaillaan läpikäy ja sen jälkeen vetää johtopäätökset yhteen, jotta syntyisi paras mahdollinen malli. On ihan selvää, että myös kunnissa ja monilla eri sidosryhmätahoilla tämä uudistus aiheuttaa kipuilua: murros — ja uusi — on aina sellainen, että sen edessä nähdään paljon kysymyksiä ja vielä paljon avoimia asioita, joihin vastaukset löytyvät vasta ajan kanssa. Tämän uudistuksen parhaat vaikutukset, niin säästöinä kuin kansalaisille parempina palveluina, näkyvät vasta pitkän ajan kuluttua.

Ja se, mitä sosialidemokraatit ovat ottaneet esiin esimerkiksi valinnanvapaudesta, on minusta siltä osin eriskummallista, että minun on vaikea nähdä esimerkiksi tämän syksyn hankintalakikeskustelun jälkeen, vaikkapa vammaisten asumispalveluihin liittyen, että te ette tukisi siihen hallituksen linjauksena liittyvää henkilökohtaista budjetointia. Ei valinnanvapaus (Puhemies koputtaa) ole yksin sellainen asia, jota pitäisi mörkönä maalata seinälle.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Laukkanen. — Sitä ennen totean, että toki tässäkin keskustelun vaiheessa, jossa edustajat ja ministerit käyvät debattia, voi myös edustajien keskinäinen debatointi tulla hyvin kysymykseen, niin kuin tässä, mutta pääsääntöisesti tämä debatti on hallituksen ja edustajien välistä debatointia, ja myöhemmässä vaiheessa sitten, kun ministerit ovat täältä poissa, pääsääntöisesti ovat silloin poissa, se edustajien keskinäinen debatti on se prioriteetti, se ensisijainen asia. Tätä pelisääntöä noudattaen annan kohtuudella edustajien keskinäiselle debatille tilaa, mutta en määräänsä enempää. — Ja nyt edustaja Laukkanen.

14.35 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nostaisin täältä yhden hyvin merkittävän asian, joka itse asiassa nousi tuossa jokunen aika sitten kyselytunnillakin esille: nämä ruoka-avun antajat eli niin sanotut leipäjonoissa työskentelevät yhdistykset. Valiokunta lisäsi kuluvalle vuodelle 1,1 miljoonaa euroa matalan kynnyksen ja suoran avunannon kohteisiin, kuten ruoka- ja muuhun aineelliseen apuun. Sitten vuodelle 2017 täällä on myös esitetty miljoonaa euroa tähän toimintaan. Valiokunta on saanut selvityksen, että näitä olisi noin 25 000 ihmistä, jotka Suomessa hankkivat ruoka-avun. Minusta tämä on hyvin merkittävä vastaantulo — ei mikään lopullinen ratkaisu leipäjonoihin, mutta hyvin merkittävä vastaantulo — että ymmärretään, että kun nämä leipäjonoja pyörittävät yhdistykset eivät mistään saa tukea, esimerkiksi Raha-automaattiyhdistykseltä, niin on edes joku kanava, (Puhemies koputtaa) josta he voivat tätä tukea hakea.

14.36 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Köyhyys satuttaa lasta, ja juuri julkaistujen tuoreiden THL:n tutkimustietojen mukaan lapsiperheköyhyys on kasvanut ja joka kymmenes suomalainen lapsi elää köyhässä perheessä. Hallituksen leikkaukset perusturvasta osuvat kipeästi moneen tällaiseen perheeseen.

Mutta nostan esiin tämän subjektiivisen päivähoidon heikentämisen. Se aiheuttaa sen, että sellaisten perheiden, joissa on työttömyyttä, lapset eivät saa kokopäiväistä hoitoa ja varhaiskasvatusta, vaikka se heille olisi niin tärkeää ja tukisi ja kannattelisi lasta. Kun eduskunta tämän valitettavan päätöksen hyväksyi, edellytimme myös, että tullaan seuraamaan, miten päivähoidon rajoittaminen tulee vaikuttamaan eri kunnissa. Kysynkin nyt vas-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

taavalta ministeriltä: miten on ajateltu järjestää tämän asian seuranta ja mahdolliset korjaustoimenpiteet?

14.37 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viime aikoina suomalaisessa sosiaalipoliittisessa keskustelussa on tuotu esiin termi "osallistava sosiaaliturva". Siitä ovat puhuneet esimerkiksi professori Heikki Hiilamo ja Kelan uusi pääjohtaja Elli Aaltonen. Ajatuksenahan tässä on, että pitkään työttömänä olleet työkykyiset ihmiset, varsinkin nuoret, tekisivät jotakin sellaista työtoimintaa, joka olisi merkityksellistä heille itselleen, heidän lähiyhteisöilleen ja toivottavasti koko yhteiskunnalle. Tällaisena työtoimintana, jota siis ei tehtäisi täysipäiväisesti vaan esimerkiksi pari tuntia päivässä, on viitattu esimerkinomaisesti toimintaan vapaaehtoisjärjestöissä, vanhusten auttamiseen ja vaikkapa lähipuistojen siivoamiseen. Lehtitietojen mukaan tätä asia selvittävä, professori Hiilamon johtama työryhmä on jättämässä mietintönsä vuodenvaihteeseen mennessä. Nyt, kun ei ole kovin montaa päivää jäljellä, kysyn, milloin tämä mietintö jätetään.

14.38 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tukipuhelin Nollalinja, omais- ja perhehoito, syöpätutkimus ja genomikeskus — tosi hyviä asioita. Että elämme pitkään, sanoi täällä hienosti edustaja Heikkinen, mutta että myös kuolemme keran. Suomalaiset pelkäävät, ja siitä esimerkkinä on, että olemme saamassa eutanasia-aloitteen tänne eduskuntaan käsiteltäväksi, ja saattohoito puhuttaa. Toivonkin, että eutanasiakeskustelun ohessa lähdemme keskustelemaan myös hyvästä saattohoidosta ja sen parantamisesta, mahdollisesti myös saattohoitolainsäädännöstä, jota Suomessa ei tällä hetkellä ole.

Kansalaisaloitteeksi on juuri myös jätetty saattohoitovapaan mahdollisuus omaisille. Voisi olla poissa työelämästä palkallisesti, jotta voisi mahdollisesti hoitaa sitten saattohoidossa läheistään. Kysynkin teiltä, hyvät ministerit, millä tavalla Suomessa lähdetään kehittämään saattohoitoa ja onko toiveita, että jonakin päivänä saisimme saattohoitolainsäädännön. (Puhemies koputtaa) Nyt en puhu eutanasiasta.

14.39 Niilo Keränen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on syytä kiittää ministeriötä siitä, että on saatu aikaan monia suorastaan historiallisia, isoja ja hyviä uudistuksia aikaan. Nyt sitten esimerkiksi panostaminen tähän hyvinvointiin ja terveyteen ja niiden viiteen kärkihankkeeseen ja jo täällä aiemmin mainitut genomikeskus, syöpäkeskus ja biopankki ovat tästä esimerkkejä — myös se, että sotea on potkittu liikkeelle. Niin ikään kiitokset valtiovarainvaliokunnalle, jonka jaoston puheenjohtaja kertoi niistä monista pienistä hyvistä asioista, joita on tulossa jo ensi vuonna.

Arvoisa puhemies! Kun olen koko työurani, lähes 40 vuotta, tehnyt ihmisten sosiaaliturvan parissa, en voi kerta kaikkiaan muuta kuin huolestua siitä, onko kokonaisvaikutuksia osattu riittävästi arvioida näitten sosiaaliturvan säästöjen kohdalla. Ja kun nyt on olemassa tämmöinen lainvalmistelun arviointineuvosto, niin kysynkin ministereiltä, millä tavalla tämä arviointineuvosto on toiminut (Puhemies koputtaa) sosiaali- ja terveysministeriön lakien suhteen.

14.40 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus leikkaa kansaneläkeindeksiä 0,85 prosenttia, ja nämä leikkaukset kohdistuvat pienimpiin sosiaaliturvan etuuksiin. Jo tänä vuonna annoitte etuuksien tason laskea noin 0,4 prosent-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

tia, kun kansaneläkeindeksi painui miinukselle. Nyt indeksit ollaan jäädyttämässä seuraavaksi kolmeksi vuodeksi, ja näiden leikkausten yhteisvaikutus on aika huomattava, jos perhe saa useaa etuutta.

Sosiaaliturvaetuuksien taso on meillä Suomessa jo valmiiksi alhainen. Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea on jo aiemmin huomauttanut Suomea liian alhaisesta sosiaaliturvan vähimmäistasosta, ja nyt taso siis entisestään laskee. Pidemmällä aikavälillä tämä kehitys johtaa syyperusteisen perusturvan ja asumistuen merkityksen väheneeseen ja vastaavasti tarveharkintaisen toimeentulotuen roolin kasvamiseen. Kysyisinkin ministereiltä: Oletteko tietoisia tästä suuresta periaatteellisesta muutoksesta, jossa irtaudumme pohjoismaisesta universaalista sosiaaliturvamallista kohden tarveharkintaista sosiaalipolitiikkaa? Tälläkö tavalla katsotte tulevaisuuteen?

14.42 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Silmäilin tuossa sosiaalista pikaviestintäpalvelu Twitteriä, ja siellä projektinjohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti kertoi, että sote- ja maakuntauudistus ja hallituksen esitysluonnos valinnanvapaudesta ovat ennen joulua valmiina tulossa. Viitaten Pöystin esille tuomiin haasteisiin Kuntalehdessä, tuoreimmassa numerossa, kysynkin ministeri Rehulalta, onko turhien lähetteiden ongelma ratkaistu, toteutuuko valinnanvapaus yhä viidessä maakunnassa ja ovatko nämä 3 miljardin euron kustannuskehityssäästöt edelleen ylikunnianhimoisia. Miten nämä Pöystin kommentit vertautuvat uudistuksen alkuperäisiin tavoitteisiin eliikka kaventaa hyvinvointieroja, hillitä kustannusten kasvua ja parantaa palveluiden yhdenvertaisuutta?

14.42 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan taloustilanne on vaikea. Kaikille ei löydy työtä ja toimeentuloa, ja onkin tärkeää, että yhteiskunta pitää kiinni kaikista vähäosaisista henkilöistä. Suomihan on kansalaisjärjestöjen luvattu maa, ja Suomessa on luonnostaan ihmisillä tahtoa tehdä hyvää. Täytyy tässä yhteydessä antaa kiitos jaostolle, että olette jälleen osoittaneet järjestöille myös hyvän tahdon tekemiseen resursseja. Siellä on päihderiippuvaisten tukeen järjestöille miljoona euroa lisärahaa, ja sitten tulee ruoka-apuyhdistystyötä tekeville toimijoille toinen miljoona rahaa. Siinä mielessä haluan myös kehottaa Suomessa kaikkia noin 300:aa ruoka-aputyötä tekevää järjestöä, että kannattaa liittyä Ruoka-apuyhdistysten liittoon, joka on järjestäytynyt tätä työtä varten, sillä siellä on resursseja tulevaisuudessa sitten antaa lisäapua sitä työtä varten. Ja kiitän erityisesti jaoston puheenjohtaja Kankaanniemeä siitä, että olette ajatellut juhluvuotena (Puhemies koputtaa) myös näitä vähäosaisia.

14.43 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen, muun muassa Istanbulin sopimus, päihdeäitien tuen turvaaminen, lapsiperheiden tuen kehittäminen ja sitten nämä matalan kynnyksen toimintamallit, niin ruoka-apu kuin päihderiippuvaisten tuki — täällä on monia sellaisia asioita, mistä voi olla kiitollinen ja hyvillään ja kiittää ministereitä. Ikäihmisten tilanne tietysti huolestuttaa tässä valtakunnassa ja muutosprosessissa. Olisinkin kysynyt, kun monin paikoin hyviä hoitokäytänteitä on kehitetty ja paikallinen, alueellinen tieto ja näkemys monin paikoin on hyvä eli tiedetään, kuinka toimitaan, miten euroja säästettäisiin potilas- ja asiakaslähtöisesti toimittaessa, tuleeko riittävästi huomioitua nämä paikalliset ja alueelliset näkemykset ja myös kolmannen sektorin tilanne muutosprosessissa.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Sitten toisaalta olisin edustaja Juvosen tavoin halunnut kysyä saattohoidosta ja suunnitelmista sen kehittämiseksi.

14.45 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sotesta kun puhutaan, niin ict on keskeisimpiä ja varmasti suuritöisimpiä sote-uudistuksen kulmakiviä, ja siinä riittää vielä erittäin paljon tehtävää. Jos esimerkiksi HUSin potilastietojärjestelmä Apottia ei saada keskustelemaan nyt välttämättä kaikkien muitten olemassa olevien järjestelmien kanssa, niin ongelmia varmasti tulee olemaan. Suurin osa tästä ict:stä, joka tarvitaan heti vuoden 2019 alussa, jolloin sote- ja maakuntauudistuksen on määrä astua voimaan, on tänään vielä vahvasti suunnittelupöydällä. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan tuolloin on määrä olla käytössä minimitaso ja ict:n kehittäminen jatkuu sen jälkeen vielä vuosikausia. Kysyisinkin ministeriltä, onhan nämä huolet otettu nyt vakavasti huomioon, koska jos me miljardien säästöjä haluamme, tämä on se tie.

14.46 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä aivan oikein on lisätty turvakotitoimintaan noin 2 miljoonan euron määräraha. Se on tavattoman tarpeen siitä syystä, että me vähitellen täyttäisimme Istanbulin sopimuksen velvoitteet.

Toinen asia, joka tähän liittyy: Suomessa naisiin kohdistuva väkivalta on todella korkealla tasolla, ja minä todella toivon, että samaan aikaan mietittäisiin keinot, joilla me voisimme näitä ongelmia vähentää. Minun kysymykseni kuuluukin: onko ministeriössä mitään valmistelua siltä osin, mikä liittyy tähän, että tätä väkivaltaa voitaisiin vähentää, koska tämä on jatkuva kierre? Jos me vain lisäämme koko ajan turvapaikkoja, niin kuin pakko on lisätä, niin meidän pitäisi niihin juurisyihin pystyä puuttumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tässä debattivaiheessa puheenvuorot edustajille Mäkisalo-Ropponen, Kankaanniemi ja Paloniemi ja sen jälkeen ministereille puheenvuorot, ja sitten debattia jatketaan vielä toinen tunti.

14.47 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen kärkihankkeiden tavoitteet ovat erinomaiset, mutta ne eivät auta, jos samalla säädetään esimerkiksi perustoimeentulosta. Hallituksella on esimerkiksi sinällään erinomaiselta kuulostava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkihanke, mutta samalla hallitus tuntuu unohtaneen, että köyhyys ja eriarvoisuus ovat pahinta myrkkyä terveydelle ja hyvinvoinnille. Sosioekonominen asema selittää huomattavassa määrin terveys- ja sairauseroja ja jopa kuolleisuutta. Pahoin pelkään, että hyvästä hankkeesta huolimatta hyvinvointi- ja terveyserot entisestään syvenevät tämän hallituksen päätösten johdosta. Kysynkin ministeri Rehulalta: miten ajattelette terveys- ja hyvinvointierojen kapenevan, kun samanaikaisesti köyhyys ja eriarvoisuus kasvavat?

14.48 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä keskustelussa odotan kyllä sosialidemokraateilta nyt heidän mallinsa esittelyä soten osalta, kun he ovat luvanneet sen repiä auki. Malli ei ole ainakaan minulle missään selvinnyt: mikä tulisi tilalle?

Arvoisa puhemies! Kuntatalous on nyt paremmassa kunnossa kuin oli viime vaalikaudella ja on ollut pitkään aikaan. Samanaikaisesti säädöksiä puretaan, ja nämä yhdessä li-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

säävät kunnissa mahdollisuuksia hoitaa tärkeitä, polttavia asioita. Esimerkiksi hoitajamitoitus ei ole tällä kaudella ollenkaan niin iso ongelma kuin oli viime kaudella, koska kunnilla on taloudellisia resursseja pitää hoitajat töissä ja palkata heitä tarpeen mukaan. Sama on päivähoito-oikeuden rajauksen kohdalla. Ei ole kielletty hoitamasta paremmin kuin minimimäärä edellyttää. Että näitten suhteen tilanne on kyllä ratkaisevasti parempi kuin oli aikaisemmin.

14.49 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen, että hallituksen lanseeraamat kärkihankkeet etenevät. On ihan historiallista, että lähdetään kunnolla esimerkiksi näitä lapsiperhepalveluiden muutosohjelman sisältöjä miettimään ja sinne satsataan kärkihankkeeseen myös 40 miljoonaa kehittämispanostusta. Se ehkäisee eriarvoisuutta ilman muuta, kun tämä ohjelma saadaan täysimääräisesti käyttöön, ja myös huostaanottojen tarvetta.

Ihan samalla tavalla koti- ja omaishoidon ja perhehoidon kehittäminen — aivan historiallinen panostus niihinkin, väitän. Itse olen neljännellä kaudella täällä ja en ainakaan ole huomannut, että näihin olisi näin paljon pistetty rahaa, ja halutaan nimenomaan inhimillistä hoitomuotoa, perhehoitoa, kehittää ja omaishoitajien jaksamista ja vapaapäivien pito-mahdollisuutta.

Mutta vielä toivoisin, että esimerkiksi päihdeäitien hoidon järjestämisen rahoitus saataisiin vakaammalle tasolle. Se on erittäin tehokas ja hieno hoitomuoto, (Puhemies koputtaa) ja se pitää säilyttää. Joka vuosi meidän ei pitäisi taistella niistä rahoista.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt vastauspuheenvuorot ministereille. — Ministeri Mattila, vaikkapa pöntöstä 4 minuuttia.

14.50 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa herra puhemies! Täällä tuli paljon hyvää keskustelua. Aloitan tuosta kysymyksestä, ainakin edustaja Rehn-Kivi ja edustaja Saarikko, kun kysytte näistä perhevapaista. Edustaja Rehn-Kivi, sellaisena kuin te esitätte ne perhevapaat ja sen mallin, nehan eivät tässä talousarviossa sillä tavalla ole. Sen sijaan tämä hallitus tasaa perhevapaitten kustannuksia, eliikkä naispuolisen työntekijän perhevapaista aiheutuvia vanhemmuuden kustannuksia tasataan työnantajalle maksettavalla 2 500 euron kertakorvauksella 1.4.2017 alkaen. Tämä tuki maksettaisiin työnantajille, jotka maksavat työsopimuksen taikka työ- ja virkaehtosopimuksen perusteella palkkaa vähintään yhdeltä kuukaudelta äitiysrahakauden aikana. Tällä tullaan tässä vaiheessa näitä perhevapaita tasaamaan. Mutta tietysti se, mitä jatkossa keskustellaan perhevapaista ja eri malleista, on sitten tulevaisuutta. Tällä hallituksella on paljon tehtävää varmasti, ei niin vähän tämän sote-uudistuksen eteenpäinviemisessä, joka sitoo tietysti myös lainvalmistelun resursseja. Olen myös sitä mieltä, niin kuin täällä on noussut keskustelussa, että lainvalmisteluun täytyy kiinnittää huomiota eli kaikkea emme voi saada yhtä aikaa.

Edustaja Keränen, kysytte siitä, mitä lausuntoja arviointineuvosto on antanut. En tarkkaan valitettavasti muista, mutta kyllä on myös sosiaali- ja terveysministeriön lainsäädännöstä varmasti tullut, ja ne tiedot ovat julkisia.

No sitten, edustaja Karimäki, otitte esille tämän lapsiperheköyhyiden. Kyllä, olen lkenut tämän THL:n tutkimuksen, ja sehan kertoo niin, että vuosina 1995—2007 lapsiperheköyhyys on kolminkertaistunut, siis vuosina 1995—2007, ja sen jälkeen, ikävä kyllä, säilyttänyt sen tasonsa ja muuttanut muotoaan. Jos ajatellaan vaikkapa tällaisista monisuku-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

polvista, ylisukupolvista syrjäytymistä, niin se on yksi juurisyy, joka on varmasti hoidettava.

Monessa puheenvuorossa tuli esille vanhustyö, omaishoito — kiitoksia, edustaja Louhelainen. Tämä hallitushan on nimenomaan panostanut rahallisesti omaishoidon kehittämiseen ja siihen, että omaishoitajat jaksavat paremmin siellä työssään ja niitä vapaita on mahdollista käyttää. Kyllä, se on siis näissä kärkihankkeissa, ja sitten kun näitä viedään eteenpäin, niin totta kai sen ohjeistuksen täytyy olla kirkkaana menossa sinne kuntiin, että ne hyvät käytännöt lähtevät liikkeelle.

Aivan samoin on valtiovarainvaliokunta ansiokkaasti kiinnittänyt huomiota siihen, että nyt veteraanien tukemiseen esitetään lisämäärärahaa, niin että siellä kunnissa me tiedämme, mitä sotaveteraaneille kuuluu, keitä he ovat, ja ne käytännöt ovat tasaisia eri kunnissa. Kuten, edustaja Tanus, totesitte, juuri niin, eivät ne hyvät käytännöt aina leviä kunta- ja maakuntarajojen ulkopuolelle niin kuin suotavaa olisi.

Edustaja Lindtman otti esille syrjäytymisen ja työelämästä syrjäytyneet — ymmärsin näin hänen puheenvuorostaan. Sosiaali- ja terveysministeriössä on kärkihanke, jolla halutaan etsiä reittejä osatyökykyisille työelämään, OTE-hanke, joka jatkaa ansiokasta työtä, mitä aiemmin on tehty Osku-hankkeessa. Tämä hanke on etenemässä hyvin, ja uskon, että työ myös tuo tulosta niiltä osin. Mutta jos puhutaan syrjäytymisestä tai työstä syrjäytymisestä, eläköitymisestä, niin kaikkeen tarvitaan poikkihallinnollista työtä, jonka tulee tietysti jatkua.

Edustaja Zyskiewicz, otitte esille tämän osallistavan sosiaaliturvan, ja totta kai me voimme sitä kehittää. Millä tavalla? Emme vielä ehkä tiedä kaikkea, mutta voisiko se sitten olla osa perustulon kokeilua, Hiilamon työryhmän työn kun saamme tietää, sitä kautta? — Mutta, arvoisa puhemies, olen 4 minuuttia käyttänyt.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Rehula, sama 4 minuuttia.

14.54 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa herra puhemies! Yksin kappalein laskin 16 kommentoitavaa asiaa, mutta osa menee päällekkäin.

Ensinnäkin sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksen osalta edustaja Tanus kysyi, miten paikallisesti ja alueellisesti, ja edustaja Kiljunen kantoi huolta siitä, miten käy Eksoten, Siun soten ja toivottavasti sen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymänkin, jota nyt rytinällä pystyyn laitetaan. Aivan avain on se, että paikallisella tasolla rakennetaan palveluverkkoja, ja missä on rakennettu: viimeisimmät uutiset esimerkiksi Eksoten alueelta kertovat, että siellä Pentti Itkosen johdolla täyttä päätä valmistaudutaan valinnanvapausmaailmaan. Meillä on monta maakuntaa, missä eteneminen on hyvää, mennään oikeaan suuntaan. Edustaja Kiljunen, väititte, että olisi jotakin ristiriitaa. Ei ole, mennään aivan oikeaan suuntaan. Sitten meillä on maakuntia, missä tulee vielä kiire, tulee todellinen kiire. Mutta meillä on useita maakuntia, jotka esimerkiksi oikeinkin hyvin kykenevät ottamaan vastaan valinnanvapausratkaisun sellaisena kuin se on tulossa. On muustakin kyse kuin siitä, että odotetaan lainsäädäntöä. No, millä tavalla pystyy auttamaan tai tukemaan? Meillä on iso panostus siihen, että maakuntien muutosta tuetaan, mutta ministerin roolissa kunnallinen itsehallinto on sellainen, että narullahan sitä työntämistä joutuu tekemään.

Toisekseen näihin kärkihankkeisiin viittasi useampikin edustaja. Edustaja Louhelaiselle totean: Omaishoito, perhehoito, sijaishoito — miten mittarit? Kyllä ne mittarit ovat ihan niitä konkreettisia, että vapaapäivät tulee pidettyä, ja kotiin vietävien palvelujen määrää ja

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

niin edelleen. Meillä ei ole korvamerkittyjä valtionosuuksia, ja se tarkoittaa silloin sitä, että muun muassa tämän ikäihmisten omaishoitajien kärkihankkeen kautta siellä kentällä koetetaan olla niitten toimijoiden tukena, jotka täytäntöönpanevat tätä lainsäädäntöä. Toisaalta yksi asiahan näiltä osin esimerkiksi yhdenvertaisuuden parantumisen suuntaan tapahtuu hetkellä, jolloin 297 muuttuu 18:ksi, eli järjestämisvastuullisia on vähemmän.

Sosiaali- ja terveydenhuollon muutostavoitteet: Jo salista pois lähtenyt edustaja Lindtman penäsi niitten perään, ja samansuuntainen kysymys oli edustaja Aallolla. Tavoitteet ovat ihan ennallaan. Asiakaskeskeisyys — ihminen on tärkein. Ihminen on se, jonka mukaan ja jonka palvelutarpeiden mukaan tätä ollaan rakentamassa. Toisekseen integroidut palvelut, sellaisia tässä ollaan tekemässä. Kolmanneksi kolmen miljardin euron kestävyysvajeen täyttäminen eli menojen kasvukulman taistaminen ensi vuosikymmenen loppuun mennessä kolmella miljardilla. Sillä matkalla tässä ollaan.

Miten valinnanvapaus toteutuu? Meillä on alueita, missä se ihmisen oma valinta on hyvin luonteva. Laki tulee lähtemään siitä, että ihminen valitsee, ei organisaatio. Se on mahdollista, mutta sitten meillä pitää olla lainsäädäntö luotu sitä varten ja siihen muotoon, että niilläkin alueilla, missä ei ole mistä valita, kyetään luomaan edellytyksiä sille, että tuo valinnanmahdollisuus täyttyy.

Sitten otan yhden näistä 16:sta. Se liittyy tähän saattohoitoon ja sen tulevaisuuteen. Meillä on palliatiivisen hoidon valtakunnallisen suunnitelman valmistelu menossa niin, että ensimmäinen lausuntokierros on ollut ja tulevan vuoden puolella aineisto lähtee toiselle lausuntokierrokselle. Pyritään valtakunnallisiin tavoitteisiin.

Edustaja Taljalle: Kyllä. Vanhusväestön asuminen monipuolistuu, ja tarvitaan suosituksia myös muualle kuin siihen, mihin nykyään on.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, debattia jatketaan. Vielä menettelytavasta: siis kummallakin ministerillä oli ensin 5 minuuttia, sen jälkeen nyt kummallakin 4 minuuttia ja vähintään 4 minuuttia vielä seuraavalla loppusuorallakin, eli kummallekin 13 minuuttia, ja kaksi kertaa 13 ministereille on yhteensä 26 minuuttia. Näin menee tämä ajattelutapa tässä asiassa.

14.59 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen nostaminen on johtanut siihen, ettei lapsiperheillä ole varaa ottaa vastaan varhaista apua. Annan esimerkin: Kuvitellaan tilanne, että on monilapsinen perhe, jossa yksi lapsista on erityistä tukea tarvitseva lapsi, jonka myötä sitten perheeseen on tullut uupumusta ynnä muuta, ja perhe kokee, että lapsiperheiden kotipalvelun avulla he voisivat saada tukea siihen omaan arkeensa. Jos esimerkiksi kotipalvelun työntekijä kävisi aamulla taikka iltapäivisin kaksi tuntia — ja tätä mahdollisuutta on myöskin neuvolasta suositeltu — niin ongelmana on se, että perheillä ei ole rahaa maksaa tätä asiakasmaksua, joka lapsiperheiden kotipalvelusta tulee, noin 320 euroa kuukaudessa. Ovatko ministerit tietoisia tästä ongelmasta, että perheet eivät pysty vastaanottamaan apua, joka olisi (Puhemies koputtaa) todella tärkeää sen ennaltaehkäisyn näkökulmasta?

15.00 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että sotiemme veteraanien kuntoutukseen ohjataan lisää rahaa. Se on itse asiassa ainutlaatuista hallituksen historiassa, että sinne ei leikkauksia tule, ei mihinkään etuuksiin, ja lisätään rahaa niin, että kaikki veteraanit ja heidän puolisonsa pääsevät itsenäisyyden juhluvuonna

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

kuntoutukseen. Itse toivon, että enää eduskunnassa ei tulevaisuudessa tarvitse mitään näitä korjausliikkeitäkään tehdä vaan viemme tämän näin loppuun asti.

Haluan antaa molemmille ministereille, jotka aitiossa tällä hetkellä ovat, kiitosta siitä, että sotilasvammalaki on nyt saatu valmiiksi. Kriisinhallintaveteraaneja meillä on maassamme noin 45 000. Osa heistä on haavoittunut, loukkaantunut vakavasti, ja nyt he saavat sen kuntoutuksen ja hoivan, joka heillekin kuuluu, ja myös kriha-veteraanistatuksen ja -kor-
tin. Kiitos siitä myös teille.

15.01 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tarkennan hie-
man aikaisempaa kysymystäni.

Siis projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti Kommuntorgetin haastattelussa, josta Kuntalehti on tosiaan tehnyt uutisen, arvioi ja sanoo hyvin suoraan, että nämä kolmen miljardin euron kustannus- ja kehityssäästöt ovat ylikunnianhimoisia ja tähän valinnanva-
pauspakettiin liittyy turhien lähetteiden ongelma. Kun nyt Tuomas Pöysti Twitterissä ke-
huu, että tämä paketti reformiministerien ohjeilla saadaan valmiiksi nyt jouluksi, niin millä
tapaa nämä Pöystin esille nostamat ongelmat — ennen kaikkea tämä turhien lähetteiden
ongelma ja sitten se, että tämä kolmen miljardin euron säästötavoite on ylikunnianhimo-
nen — on huomioitu ja ratkaistu tässä reformiministerien työssä?

15.02 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastaisin mi-
nisteri Rehulalle Eksoten tilanteesta. On juuri näin: Eksote on erittäin vahva julkinen jär-
jestäjä ja tuottaja, ja se tekee hyvää yhteistyötä yksityisten palveluntuottajien kanssa esi-
merkiksi kotihoidossa. Tämä muuten käytännössä tarkoittaa sitä, että asiakkaat voivat va-
lita tarvittavat palvelut yksityisiltä palveluntuottajilta, mutta siellä ei edellytetä pakkoyh-
tiöittämistä, vaan ne ovat hyviä yhteistyökumppaneita julkisen sektorin kanssa. Käytän-
nössä voisi kuvata niin, että tämä kokonaisuus toimii vastaavalla lailla kuin viime kaudella
me valmistelimme sote-uudistusta.

Arvoisa puhemies! Kysyisin kuitenkin ministeri Rehulalta ja ministeri Mattilalta vielä,
kun hallitus valmistelee omaishoidon kärkihanketta, mikä on erittäin hyvä asia: Nyt jos
perheeseen syntyy vammaisen lapsi, niin on riski siitä, että äiti jää kotiin ja perheeseen
syntyy köyhyyttä, koska perheen toimeentulona saattaa olla (Puhemies koputtaa) ainoas-
taan omaishoidon tuki, asumistuki ja toimeentulotuki. Arvoisa puhemies, kysyisin vielä,
(Puhemies koputtaa) ministeri Rehula ja ministeri Mattila, olisiko mahdollista, että
omaishoidon kärkihankkeella paneuduttaisiin (Puhemies koputtaa) myös lapsiperheiden
toimeentuloon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: En mielelläni tulisi kommentailla
päälle, mutta kun menee niin paljon yli, on pakko se tehdä.

15.04 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on käy-
ty tärkeää keskustelua tästä hallinnonalan luokasta. Itse haluaisin nostaa sen, mitä tuossa
edustaja Heinonenkin jo, eli tämän sotilasvammalain, missä kriisinhallintaveteraanit, joi-
hin itsekin lukeudun, saivat tärkeän uudistuksen. Haluan kuitenkin erityisesti kiinnittää
huomiota ikäihmisten asiaan ja siinä tuohon vanhustenhoitoon. Täällä on nostettu saatto-
hoitoasia. Kysymyksessä on tärkeä hoitomuoto kyllä, mutta itse pitäisin tärkeänä tätä van-
hustenhoitoa ja siihen liittyvää asiaa, samoiten kuin rintamaveteraanien ja rintamalisän

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

huomioimista ensi vuoden talousarviossa, missä sotiemme veteraaneja kunnioitetaan. Toivonkin, että kunnat ottaisivat tässä vastuun. Vai miten on, ministeri, siirtyykö tässä tämä 140 miljoonaa niin sanotusti kuntien vastuulle, että asia tulee hoidettua?

15.05 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä Suomessa ei ole pelkästään taloudellinen kestävyysvaje vaan suurimmassa määrin sosiaalinen kestävyysvaje. Tämä tuli mieleen kuunnellessani tämän päivän uusia työttömyyslukuja. Nimitäin vaikka yleinen työttömyys, kiitos monien toimien, on hellittänyt, niin pitkittyvä työttömyys kasvaa, 37 prosenttia kaikista työttömistä on pitkäaikaistyöttömiä. Tästähän seuraavat ne monet juurisytyt, joista me täällä puhumme: köyhyyttä, syrjäytymistä, perheiden suurta hätää ja tuskaa. Tässä mielessä peruslääkkeitten pitäisi löytyä työttömyyden taittamisesta. En usko, että työttömyysturvan leikkaus on oikea keino. Nämä ihmiset tippuvat perustulon varaan, perustoimeentulon varaan, eivätkä välttämättä työllisty. Ja mikä oudointa, niin kunnillahan on hallitusohjelman mukaankin keskeinen rooli pitkittyvän työttömyyden hoitamisessa. Nyt kunnilta otetaan näitä tehtäviä pois, nämä monitoimipalvelukeskukset lakkautetaan — minusta tuntuu, että tässä ei ole oikein viisaasti mietitty. Se minun kysymykseni olisi se, olisiko teillä ymmärrystä semmoiseen ajatukseen, että kehysriihessä tehtäisiin pitkäaikaistyöttömyyden taittamisohjelma, ei vielä edes (Puhemies koputtaa) lasku- vaan taittamisohjelma.

15.06 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt kun kansalaisaloite eutanasiasta on saavuttanut tuon 50 000:n pyykin ja on tulossa tänne eduskuntaan ja aiheuttaa myös julkista keskustelua, niin nyt olisi erityisen tärkeää, että hallituksen taholtakin selkeästi osoitettaisiin se, että meillä kehitetään ja pystytään turvaamaan hyvät saattohoidon palvelut ja hyvät saattohoidon resurssit. Pyydän, että ministeri tätä kommentoisi ja vakuuttaisi, että saattohoito pystytään järjestämään kaikille kansalaisille, että ei tarvitse turvautua siihen, että lääkäreitä velvoitettaisiin surmaamaan potilaitaan, mitä eutanasia tarkoittaa. Saattohoidossa voidaan todellakin käyttää tehokasta kivunlievitystä ja vaikkapa sedatointia, mutta ongelmana on se, että meillä läheskään kaikissa julkisen terveydenhuollon yksiköissä ei osata eikä käytetä riittävästi näitä keinoja. (Puhemies koputtaa) Pyydän tähän vastausta.

15.07 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, nostitte esille palliatiivisen hoidon kehittämisen. Olin viime viikonloppuna puhumassa 20 sairaanhoitajalle, jotka valmistuivat tällaisesta erikoiskoulutuksesta. Koulutus on hyvin kallista, monesti työnantaja maksaa puolet tai sitten opiskelija itse, ja opiskelijoita olisi enemmän tulossa kuin on koulutusta. Me tarvitsemme enemmän kuin nämä 20, ympäri Suomen kivunhoidon ammattilaisia, asiantuntijoita, kuten myöskin tähän perustason saattohoitokoulutukseen satsauksia. Meillä oli yhteisvastuukeräys, joka keräsi paljon rahaa saattohoitoteemalle ja asialle, ja sitä on kehitetty ympäri Suomen — on Etelä-Karjalassa ja on Itä-Uudellamaalla, Porvoossa. Enemmän tarvitaan toimia. Kun arpajaislain muutos jättää 500 miljoonaa euroa rahaa RAY:ltä, niin kysyisin, olisiko mahdollista käyttää tätä rahaa koulutuksen lisäämiseen ja resursointiin, jotta me saisimme lisää tätä tietoutta ja osaamista liittyen kivunhoitoon. (Puhemies koputtaa) Saattohoitopaikkojakaan ei ole Suomessa tarpeeksi. Eutanasia ja saattohoito ovat kaksi eri asiaa, (Puhemies koputtaa) ja toivon, että saattohoidosta keskustellaan.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

15.09 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä pyydän sitten rahaa myöskin siihen armolliseen eutanasiaan, mutta menen tähän päivän epistolaan kuitenkin ennen sitä.

Nyt kun te leikkaatte ansiosidonnaista 200 miljoonaa, leikkaatte lapsilisiä 0,9 prosenttia, leikkaatte kansaneläkeindeksiä 0,85 prosenttia, niin oletteko te tehneet laskelmat siitä, kuinka paljon kustannuksia tästä aiheutuu sosiaalipuolelle suoraan? Maidon hinta ja leivän hinta eivät leikkaannu samassa suhteessa, ja ihmiset tarvitsevat leipää senkin jälkeen.

Ja sitten, ministeri Rehula: Nyt kun tehtiin päätös siitä, että Vaasan keskussairaala ei kuulu 12:n joukkoon vaan potilaita ryhdytään siirtämään Seinäjoelle, voitteko kertoa, mistä otetaan rahat siihen, että potilaita siirretään sinne ja että siellä saadaan myöskin ruotsinkielinen palvelu? Se ei ole ilmaista, ei edes Vaasassa, joka on myötäsyttyisesti kaksikielinen kaupunki ja jossa on kaksikielinen sairaala. (Puhemies koputtaa) Meillä se maksaa 1,5 miljoonaa per vuosi.

15.10 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä varhemmin jo käsiteltiin sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien rahoitusta. Sinne on 1 miljoona euroa enemmän varattu kuin edellisenä vuonna. Kuitenkin rahamäärä, 17 miljoonaa, on pieni. Palvelutuotannon arviointiin siellä järjestelmän sisällä ei ole varattu lisärahoitusta. Kun kuuntelee asiantuntijoita, niin palvelutuotannon laadun, vaikuttavuuden arvioinnissa ja kehittämisessä olemme aivan alkutekijöissä. Tähän perustuen maakunta pystyy tulevaisuudessa ainoastaan arvioimaan, hoidetaanko potilaita yli vai alihoidetaanko, jätetäänkö jotakin hoitamatta, mikä on sen palveluntuottajan toiminnan vaikuttavuus siinä yhteisössä, jossa pyritään nimenomaan potilaslaadun parantamiseen. Olisinkin kysynyt, mihin toimenpiteisiin ministeriössä aiotaan ryhtyä, jotta nimenomaan laadun, vaikuttavuuden osalta (Puhemies koputtaa) kehitystä tapahtuisi.

15.11 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palliatiivisen hoidon ja saattohoidon saatavuudessa ja osaamisessa on vakavia puutteita ja eriarvoisuuksia Suomessa. Kysyin viime hallituskaudella sosiaali- ja terveysministeriltä, riittävätkö nykyiset saattohoidon laatusuositukset vai tarvitaanko Suomeen saattohoitolaki, ja silloin sosiaali- ja terveysministeriöstä vastasivat, että terveydenhuoltolain uudistamisen yhteydessä tämä asia on arvioitava, ja on hyvä, että tätä keskustelua käydään.

Puhemies! Suomeen syntyy 600—3 000 lasta alkoholista vaurioituneena joka vuosi, näin sanovat asiantuntijat. Eduskunta on seitsemän kertaa pelastanut päihdeäitien kuntoutuspalvelut. Mielestäni tässä kyllä hallitus osoittaa jo poikkeuksellista piittaamattomuutta eduskunnan kantaan — kyseessä on 2 miljoonan euron summa, joka ei budjetissa ole suuren suuri. Kysyn tässä nyt ministereiltä: onko mahdollista, kun ensi vuonna saamme seuraavan vuoden budjetin, että tämä raha löytyisi sitten budjetin sisältä (Puhemies koputtaa) esimerkiksi voimavarasiirroin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot edustajille Kari, Skinnari ja Heikkinen ja sen jälkeen ministereille, jotta he muistavat, mitä heiltä on kysytty, 3 minuutin puheenvuorot

15.12 **Emma Kari vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme ehkä hie-
man hämmentyneinä oppositiossa seuranneet viime päivinä ja viime viikkoina hallituspuo-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

lueiden keskinäistä keskustelua tästä vanhempainvapaaudistuksesta. Kysyisin siitä nyt ministereiltä, kun vaikuttaa, että hallituspuolueetkaan eivät ole keskenään ihan yhdessä linjassa siitä, ollaanko uudistamassa vai eikö olla uudistamassa, tai jos ollaan, niin millä aikataululla. Erityisesti tätä hämmennystä ehkä lisää se, että tästä asiasta ei ole mainintaa hallitusohjelmassa tai sitten hallituksen melko tuoreessa tasa-arvo-ohjelmassa. Sen takia kysyisinkin ministereiltä, mikä hallituksen linja tässä on: onko uudistustyö käynnistymässä, tai onko se jo meneillään, ja millä aikataululla ollaan menossa eteenpäin?

15.13 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tätä hyvinkin laajaa kenttää kuuntelee ja analysoi, niin tietysti välillä tekee mieli kysyä, mitkä asiat me näemme investointeina ja mitkä asiat kustannuksina. Nostan esille edelleenkin sen tosiasian, että noin 10 prosenttia suomalaisista aiheuttaa noin 80 prosenttia meidän sote-alan kustannuksista. Siellä on mielenterveyspotilaita, syrjäytyneitä ja niin edelleen, hyvin laaja kirjo. Me puhumme ennaltaehkäisystä tässä salissa, me puhumme ennaltaehkäisystä maakunnissa ja kunnissa, mutta mitä me todella sen eteen teemme investoimalla?

Toinen asia ovat tietojärjestelmät. Edustaja Wallinheimo nosti asiallisesti tämän esille. Meillä on tulossa tilanne, jossa Apotti ja Una eli kaksi erilaista järjestelmää kohtaavat toisensa. Mitä sitten tapahtuu?

Mitä te, arvoisa ministeri, aiotte näille kahdelle asialle tehdä?

15.14 Hannakaisa Heikkinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On täysin vastuutonta puhua siitä, että sote-uudistusta jollakin tavalla lykättäisiin tai sitä revittäisiin tässä vaiheessa auki. Tälläkin hetkellä kuntien menoista yli puolet menee sosiaali- ja terveyspalvelujen menoihin. Suurienkin kaupunkien sote-menoista yli puolet menee yli 65-vuotiaitten ihmisten palveluihin, terveydenhuolto- ja hoivamenoihin. Suomi harmaantuu kovaa kyytiä, ja täällä ministeri Rehula puhui 3 miljardin euron kestävyysvajasta, jota yritetään hoitaa näillä erinomaisilla kärkihankkeilla ja sote-uudistuksella.

Suomen huoltosuhde voi vuonna 2030 olla EU-maiden epäedullisin. Ja tuo tarkoittaa 10 miljardin euron kestävyysvajetta. Minä hämmästelen, mitenkä me voimme (Puhemies koputtaa) puhua täällä salissa opposition suulla, että sote-uudistus pistettäisiin auki. (Puhemies koputtaa) Miten vastaatte, ministeri, tähän hämmästykseen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt ministereille 3 minuuttia molemmille. Keskustelun luonne on sellainen, että on hyvä antaa tässä välissä ministereille 3 minuuttia molemmille.

15.16 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa puhemies! Edelleen täällä kysyttiin perhevapaista. Vastasinkin siihen jo tuolla aiemmalla kierroksella, että tähän budjettiin, tällaisena kuin näitä malleja on esitetty, ne eivät ole mahdollisia, niitä ei ole hallitusohjelmassa kirjattu sellaisenaan, esimerkiksi näitä 6+6+6-malleja. Ja kuten sanoin, varmasti ministeriössä on tällä hetkellä paljon sitä muuta lainsäädäntötyötä, mitä liittyy hallitusohjelmaan, eikä vähimpänä niistä tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus, joka sitoo lainsäädäntöresursseja, ja toivon, että se saa aivan asialliset resurssit siihen. Kaikkea ei ennätä tehdä tässä ajassa, mutta mitään keskustelua en koskaan tietenkään kiellä.

Edustaja Ihalainen, otitte esille pitkäaikaistyöttömät ja syrjäytymisen, ja ymmärtääkseni toitte esille pitkäaikaistyöttömyyden taittamisohjelman. Oliko näin? (Lauri Ihalainen:

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Kyllä!) — Kyllä. — Tämähän ei kuulosta ollenkaan huonolta, ei varmasti, koska tiedämme, että pitkäaikaistyöttömyys ei varmasti ole ilo kenellekään. Se vaatii tietysti poikkiallinnollista työtä, johon uskon, että hallituksessa varmasti löytyy yhteistyökykyä. Olen tyytyväinen kuitenkin, että tämä Lex Lindström etenee tällä kaudella elikkä tämä yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille toteutettava kertaluontoinen eläketuki, joka koskee näitä 5 vuotta työttömänä olleita yli 60-vuotiaita — se on tietysti osaltaan, mutta vain osaltaan.

Jo edellisellä kierroksella, edustaja Eloranta, otitte esille, ja moni muukin tässä salissa, suomalaisen sosiaaliturvan tason verrattuna muihin Euroopan maihin. Se varmasti tietysti noissa Euroopan neuvoston suosituksissa riippuu siitä, mikä on laskentaperuste. Siellä ei ehkä ymmärtääkseni oteta täysimääräisesti huomioon meidän muutoin kattavaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmää — meillä on kuitenkin ilmainen terveydenhuolto, tai se ei ole tämmöinen vakuutusperustainen vaan perustuu yleiseen sosiaalivakuutukseen.

Siitä, mitä palveluja, mistä muodostuu esimerkiksi asiakasmaksuja — ja siitä, kun, edustaja Taavitsainen, kysyitte siitä, että tämmöinen asiakasmaksu sitten muodostuu perheille taakaksi: En yksityiskohtia muista asiakasmaksulaista, miten voidaan tulkita sitten sitä tilannetta. Siellä on tietysti toki se asiakasmaksukatto siitä, missä vaiheessa se tulee täyteen, ja se on se yli 600 euroa, mutta se, voidaanko alentaa maksua tai jättää maksu joissakin tilanteissa perimättä, täytyy sitten varmasti niistä lain perusteista katsoa.

No, sitten täällä on sivuttu monessa kohtaa myöskin tuota saattohoitoa, mutta ministeri Rehulalle taidan jättää tämän asian, kun näyttää tuo aika kuluvan.

15.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa herra puhemies! Lapsiperheitten kotipalveluihin: talousmaksut eivät ole este kotipalvelujen saamiselle. Meillä on olemassa säännökset siitä, että maksua voi alentaa, ja meillä on olemassa tukijärjestelmä, joka huolehtii niiden perheiden osalta, joissa ennalta ehkäisevä työ on se ykkösasia ja ydinasia. Edustaja Taavitsainen, tuo maksu ei minulla olevan tiedon mukaan ole ongelma.

Niin edellisellä kierroksella kuin tässä toisellakin tuli sote-ict esille. Tämä on peruspilari sille, että meillä voi syntyä valinnanvapaus, meillä voi syntyä sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio, meillä tulee mahdolliseksi se, että ihmiset voivat valita yhä enemmän liikkueessaan sen hoito- ja hoivapaikan, missä palveluja ottaa. Tämähän on pääministerille yksi sydämenasioita. Hän muistaa muistuttaa, kysyä perään, ja näiltä osin valmistelua ollaan viemässä. Perusidea on se, että tulee palveluväylä, johon avoimien rajapintojen kautta liitetään.

Syrjäytymisestä tuli eri näkökulmista kysymyksiä. Edustaja Ihalainen, tulitte työllisyysnäkökulma edellä. Sitten meidän sosiaali- ja terveysministeriön ministereiden vastuulla on se, että on olemassa ne turvaverkot, ne palvelut, joilla pyritään siihen ja tavoitteena on se, että tuetaan ja autetaan ennen kuin syrjäytyminen on tapahtunut. Osoituksena hallinnonalojen välisestä turhastakin ongelmasta on se, että esimerkiksi nuorten kohdalla opetus- ja kulttuuriministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön tulee tehdä yhteistyötä. Niiltä osin kuin meillä on esimerkiksi tuo kärkihanke, jossa nyt ollaan siinä kenttävaiheessa, siellä hyviä käytäntöjä ihan oikeasti monistetaan. Samoin meillä, kun tähdätään puoliväliriiheen, työllisyys on ykkösasia ja nuorisotyöttömyys, nuorisotyöttömyyteen liittyvät kysymykset. Sosiaali- ja terveysministeriön näkökulmasta me tulemme palvelut edellä siihen pöytään, koska jos henkilö tarvitsee jo elämänhallinnankin näkökulmasta tuen, niin sosiaali- ja terveysministeriön vastuullahan ne asiat ovat.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Sitten yksi asia olivat nämä veteraanit. Edustajat Pakkanen ja Heinonen ottivat sen esille. Nyt meidän kaikkien yhteisenä tavoitteena pitää olla, että yksikään euro ei jää käyttämättä. Meidän kaikkien tavoitteena tulee olla se, että kuntoutukseen oikeutettu henkilö, nainen tai mies, saa sen kuntoutuksen. Yhteistyö — kunnat, valtio, Valtiokonttori, ministeriö — on välttämätöntä. Vastuu on ensisijaisesti tietysti kunnilla, ja meidän pitää kaikkien huolehtia siitä, että kuntoutuksen kaikki saavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Käydään vielä muutaman kysymyksen verran tätä keskustelua. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat vielä käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Muutamalle puheenvuorolle tilaa ja sijaa löytyy.

15.22 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on nostettu esiin perhepäivähoidon ja yleensä perhevapaakustannusten uudistamiset. Hyvät kollegat, tämä ei ole hallitusohjelmassa. Minusta on erittäin hyvä, että edustaja Saarikko on hyvin selkeäsanaisesti sanonut, että on hyvä lähteä asiaa valmistelemaan tällä vaalikaudella, jotta se saadaan huolellisesti valmisteltua, jotta on sitten mahdollisuus tehdä hyvän ja perusteellisen valmistelun pohjalta päätöksiä seuraavan hallituksen toimesta.

Nyt muistutan todella siitä, että ainakin keskusta pitää erittäin tärkeänä sitä, että emme mene määräälemään perheen sisäistä työnjakoa. Perheillä pitää olla itsellään valinnanvapaus valita erilaisten hoitomuotojen välillä, ja tähän ei ole meillä mitään aihetta puuttua. Päinvastoin meidän pitää luoda erilaisia mahdollisuuksia, joiden välillä voidaan valintoja tehdä, ja kannustaa isiä käyttämään enemmän perhevapaita.

Sitten tähän liittyy tärkeänä asiana myöskin samapalkkaisuus, jota pitää edistää. Useimmissa tilanteissahan siihen, että isä ei jää kotiin, on taloudellinen syy.

15.23 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ruokahävikki on semmoinen yleinen keskustelun aihe, ja nyt näillä toimilla, joita tässä on tehty, että ollaan lisätty näitä määrärahoja näille yhdistyksille, ollaan päästy erittäin hyviin tuloksiin. Helsingin alueella jopa 80 yhdistystä saa keskitetysti tätä ruokahävikkiä jakoon ja nyt sitten myös vaatteita, mikä joulun alla on ollut erittäin hyvä asia.

Mutta kuitenkin kysyn, kun tässä tilanteessa kukaan ei halua olla, että joutuu leipäjonossa olemaan, mihin sellaisiin toimiin ministeriö on ryhtymässä, jotka johtaisivat leipäjonon lakkaamiseen Suomessa. Olisiko syytä laittaa nyt tämmöinen työryhmä kasaan, joka aidosti miettisi tätä? Meillä on tässäkin eduskunnassa paljon asiantuntemusta, joka voisi olla tuomassa hyviä käytännön ratkaisuja.

15.24 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pienituloiset joutuvat jo nyt tinkimään lääkkeistä ja hoidosta. Varsinkin monet ikäihmiset joutuvat jopa pohtimaan, ostaako lääkkeitä vai ruokaa. Näitä kysymyksiä meille itse kullekin varmaan satelee, tuolla toreilla ja turuilla kun kuljemme. Sosioekonomiset erot ovat suuret jo nyt, mutta nyt hallituksen päätöksillä ne ovat vaarassa kasvaa.

Yksi eriarvoisuutta aiheuttava asia on talousarvioon sisältyvä 134 miljoonan euron säästötavoite lääkekorvauksista. Säästöhän on jatkoa tämän vuoden alussa tehdylle lääkekorvaussäästöille, jossa otettiin käyttöön tuo kipeä 50 euron alkuomavastuu. Rankimminhan nämä maksujen korotukset ovat iskeneet ja tulevat iskemään niihin, joilla on pienet tulot ja

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

paljon terveysongelmia. Ensi vuoden leikkaus on koitumassa erityisesti diabeetikkojen maksettavaksi, niin kuin olemme jo useasti keskustelleet, ja nämä leikkaukset tosiaan vaarantavat tarkoituksenmukaisen hoidon saannin ja kansanterveyden kehityksen. Diabeetikot ovat kovin huolissaan siitä, miten rahat jatkossa riittävät lääkkeisiin. Kun OECD kertoo, että terveydenhuoltomenojen osuus on jo nyt (Puhemies koputtaa) suuri meillä Suomessa, niin miksi nyt kasvatatte tätä edelleen?

15.26 Anne Louhelainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Veteraaniväestö vanhenee, ja palveluiden tarve painottuu entistä enemmän kotiin vietäviin palveluihin. Ministeri Rehula viittasikin omassa puheenvuorossaan siihen, miten tärkeää on, että nämä eri instanssit toimivat hyvin yhteen, että ne palvelut veteraaneille saadaan järjestettyä. Olin aloitteellinen tässä loppusyksystä ja olin yhteydessä oman alueeni Päijät-Hämeen virkamiehiin, jotka näitä palveluita muun muassa veteraaneille ja ikäihmisille järjestävät, ja kysyin heidän toiveitaan ja haasteitaan ja sitä, onko veteraanit tavoitettu ja onko heidän palvelunsa saatu toteutettua. Sieltä tuli muun muassa tällainen huomio, että Valtiokonttorin tilitysjärjestelmä on kankea ja siinä pitää luetella jokaisen euron käyttötarkoitus, montako suoritetta lumenluontia, monelleko henkilölle ja paljonko tuli kustannusta ja niin edelleen. Kuitenkin nämä palvelut toteutetaan lähinnä palvelusetelien kautta, joissa tämä palvelu on jo määritelty. Olisinkin kysynyt: voitaisiinko tätä Valtiokonttorin tilitysjärjestelmää hieman sujuvoittaa?

15.27 Emma Kari vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että nyt jäi vielä hieman auki hallituksen näkemys liittyen perhevapaisiin, koska aikaisemmin on kuultu kokoomuksen riveistä, että uudistus voidaan hyvin tehdä tällä kaudella, perussuomalaisen riveistä on kuultu sitä, että mitään uudistusta ei pidä tehdä ja järjestelmä on hyvä nykyisellään, ja nyt keskusta sanoo, että tämä hallitus tulee valmistelevaan esityksen, joka tulee ehkä sitten seuraavalla kaudella, eli seuraava hallitus saa hoitaa homman kuntoon. Vihreät ovat valmistelevat mallin, joka ei tule lisäämään kustannuksia, joka säilyttää perheen valinnanvapauden ja itse asiassa lisää joustavuutta ja perheiden valinnanvapautta. Joten mielelläni kuulisin: mitä mieltä hallitus on tästä asiasta, ollaanko jonkunäköistä valmistelutyötä aloittamassa, vai onko se jo tekeillä ministeriössä? — Kiitos.

15.28 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kommentti ministeri Mattilalle: 2 500 euron kertakorvaus on parempi kuin ei mitään, mutta sehän ei vaikuta perhevapaiden tasaamiseen eikä lisää isien osallistumista lastenhoitoon.

Mutta kysymykseni: Sote-uudistuksen ja uuden hankintalain myötä kehitysvammaisten tilanne ja mahdollisuudet päättyä omasta elämästään muuttuvat. Tähän mennessä sosiaalipalvelut ovat olleet kuntien vastuulla ja lähellä ihmisiä ja asiakkaita, ja nyt päätösvalta siirtyy isommille maakunnille ja palvelukeskuksiin, pois ihmisten läheltä. Sosiaalipalvelut vaativat kuitenkin kokonaisuosaamista henkilön tilanteesta ja tarpeista, ja lisäksi Suomi on ratifioinut YK:n yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Miten kehitysvammaisten oikeus päättyä omasta elämästään ja esimerkiksi asumisestaan taataan jatkossa, ja voidaanko yksilölliset asumisen ja elämisen tarpeet hoitaa edustaja Saarikon juuri antaman lupauksen mukaisesti palvelusetelin tai henkilökohtaisen budjetin kautta?

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

15.29 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri Sipilän hallitusohjelma on strateginen hallitusohjelma, ja keskeinen strateginen tavoite on työllisyysasteen nostaminen, se, että jokaisella suomalaisella työkykyisellä olisi työtä — juuri siksi vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen sellaiseksi, että se mahdollistaisi parhaalla mahdollisella tavalla työn ja perheen yhteensovittamisen, sen, että työelämässä olisi enemmän pienten lasten äitejä. Vanhemmuudessa tarvitaan isät ja äidit, työelämässä naiset ja miehet. Kysynkin tässä nyt vastuuministereiltä sitä, olisiko mahdollista, että puoliväliriihessä tehtäisiin päätös siitä, että vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen aloitettaisiin. Mielestäni tämä olisi erittäin loogista. Nykyinen hallitus on uudistustahtoinen. Koko suomalaista yhteiskuntaa uudistetaan, ja meillä on myöskin perheministeri. (Puhemies koputtaa) Monimuotoiset perheet -selvitys tuli 2005. Siinä oli hyvin laajasti pohdittu (Puhemies koputtaa) erilaisten perheiden tilannetta, ja myöskin työmarkkinakeskusjärjestöillä on yhtenäinen näkemys uudistuksesta.

15.30 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun käsitykseni mukaan työmarkkinajärjestöillä ei ole aivan yhtenäinen käsitys siitä, miten perhevapaita pitäisi uudistaa. Se näkemys ei ole aivan vähäpätöinen ottaen huomioon ansiosidonnaisen järjestelmän, josta työnantajat ja työntekijät maksavat valtaosan. Mitä tulee siihen, mitä itse täällä aiemmin sanoin, keskusta on esittänyt sitä muun hallituksen pohdittavaksi, voitaisiinko selvitystyö aloittaa ja ohjata sille vaikka parlamentaarinen seurantaryhmä niin, että voisimme varmistaa, että perheiden asemaa parantava uudistus, jonka ei meidän mielestämme edes välttämättä tarvitsisi olla pykälän tarkasti kustannusneutraali, voisi edetä seuraavalla hallituskaudella.

Mutta haluaisin vielä kysyä ministeri Mattilalta: Täällä ovat nousseet ansiokkaasti kokeneiden edustajien Ihalaisen ja Zyskowiezin puheenvuoroissa pitkäaikaistyöttömät ja toisaalta osallistava sosiaaliturva. Alkamassa on myös perustulokokeilu. Mikä on teidän käsityksenne tästä, tarvitaanko sosiaaliturvaan remonttia? Miten suhtaudutte näihin kahteen hallitusohjelman merkittävään kirjaukseen sekä (Puhemies koputtaa) tähän kokeiluun perustulosta? Voitaisiinko osallistavaa sosiaaliturvaakin osana aikuissosiaalityötä kokeilla?

15.31 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sain sosialidemokraattien sote-mallin, tällaisen nipukan. Tämä valitettavasti aiheutti enemmän kysymyksiä kuin antoi vastauksia, mutta palaan niihin sitten varsinaisessa puheenvuorossa.

Herra puhemies! Kysyisin ministreiltä, onko professori Juho Saaren työryhmä jo nimetty ja minkälainen toimenkuva, tehtävänanto, sille tulee, viitaten esimerkiksi edustaja Laukkasen kysymykseen eriarvoistumisen ja ruoka-avun tarpeen kehityksestä.

Edelleen korostan kärkihankkeitten merkitystä. Niillä ei todellakaan korvata tehtyjä leikkauksia, mutta ne kohdistuvat valtaosin erinomaisesti sellaisiin kohteisiin, muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön ja työministeriönkin puolella, joilla on saatavissa uudistuksia — ja ei vain sellaisia uudistuksia, jotka vaikuttavat vain täällä kotimaassa, vaan myös vientiinkin (Puhemies koputtaa) vaikuttavia, jotka ovat tavattoman hyviä.

15.32 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa esiin tämän päihdeäitien hoidon, minkä moni muukin edustaja on tässä nostanut, ja varsinkin sen huolen, että eduskunta on vuodesta toiseen huolehtinut näistä määrärahoista, niiden riittävydestä. Valiokunta lausuukin mietinnössä, että rahoituksen saaminen pysyvä-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

le ja kestäväälle pohjalle on välttämätöntä. Tällä päihdeäitien hoidolla pystytään ehkäisemään vakavia alkoholihaittoja vastasyntyneillä ja myös kuntouttamaan perheitä ja ennaltaehkäisemään näin huostaanottoja. Kysynkin ministeriltä, miten on ajateltu, että tämä hyvä malli saataisiin kaikista niistä kaupungeista levitettyä koko maahan, missä nyt on tämä Pidä kiinni -hoitojärjestelmä, ja miten saisimme varmistettua hyvän huollon kaikille päihdeäideille.

15.33 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensin pitää pyytää anteeksi, että kysyin nyt aitiiossa olevilta ministereiltä tätä osallistavan sosiaaliturvan työryhmän aikataulua. Kun asiaa vähän selvittelin, niin kävi ilmi, että se on asetettu tuolta TEMistä. Asia on kuitenkin tärkeä, ja kun täällä on puhuttu perustulokokeilusta ja osallistavasta sosiaaliturvasta — muun muassa edustaja Saarikko äsken puheenvuorossaan — haluan todeta, että kokoomuksen eduskuntaryhmä ei lähde tukemaan uutta perustulokokeilua, joka tulisi nyt asetetun kokeilun perään, ellei siinä vaiheessa myös tämä osallistava sosiaaliturva jollain tavoin tule kokeilun piiriin.

Sitten haluan, herra puhemies, vielä sanoa näistä perhevapaista, että nyt ei kannattaisi hirveästi kiistellä siitä, milloin tehdään. Kannattaisi tehdä niin, että asetettaisiin puoliväliriihessä parlamentaarinen toimikunta, mihin voisivat tulla etujärjestötkin asiaa valmistelemaan ja selvittämään, ja sitten aikanaan on ratkaisun paikka.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tässä debatissa puheenvuorot vielä edustajille Mäkisalo-Ropponen, Honkonen ja Tanus, ja sen jälkeen lopettelemme tätä debattivaihetta.

15.35 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heikkiselle lyhyesti vain sen verran, että SDP ei ole ehdottanut soten alusta aloittamista vaan hallituksen esityksen virheiden korjaamista — samoja asioita, joita myös annetuissa lausunnoissa on tuotu esille.

Arvoisa puhemies! Vielä lapsiperheköyhyydestä muutama sana. Me olemme toistamassa nyt 1990-luvun laman virheitä. THL:n tutkimuksessa on nimittäin tullut esille, että silloisen laman aikana köyhissä perheissä eläneillä lapsilla on nyt nuorina aikuisina huomattavasti enemmän mielenterveysongelmia, pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä. Nyt me olemme todella toistamassa tätä samaa virhettä. Hallitus ei ole lainkaan laskenut tai arvioinut, miten kalliiksi nämä säästöt tulevaisuudessa tulevat, ja siksi kysynkin: miksi hallitus ei ole laskenut säästöjä tehdessään (Puhemies koputtaa) niiden aiheuttamia vaihtoehtoiskustannuksia?

15.36 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Muistisairaudet yleistyvät Suomessa, kun väestö ikääntyy, ja tämä aiheuttaa monia vaateita palveluille. Se myös lisää edunvalvonnan ja muiden tällaisten palveluiden tarvetta silloin, kun henkilön kyky hoitaa omia asioita ja oikeustoimikelpoisuus heikentyvät. Kysyisinkin ministereiltä: ollaanko tätä edunvalvontakokonaisuutta jollakin tavalla kehittämässä, ja missä tilanteessa on itsemääräämisoikeuslainsäädännön kehittäminen, joka meillä on yhtenä tavoitteena?

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

15.36 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministerit ovat nähneet oikein lisärahoituksen tarpeen turvakoteihin, päihderiippuvaisten tukeen, päihdeäideille ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Kysyisinkin arvon ministereiltä: Tullaanko nämä tarpeet ja tilanteet muistamaan, kun nyt lausuntokierroksella oleva hallituksen esitys uudeksi alkoholilaiksi tulee arvioon ja käsittelyyn? Onhan niin, että hallituksen sekä oikea että vasen käsi toimivat samansuuntaisesti, eikä niin, että toinen käsi yrittää korjata ja auttaa ja toinen laittaa lisävauhtia lisääksimyksiin?

Sitten toinen kysymys palliatiiviseen hoitoon ja saattohoidon kehittämiseen ja saatavuuteen liittyen: Muistetaanko tässä yhteydessä jatkossa huomioida riittävästi myös pelossa ja ahdistuksessa, kivussa olevat omaiset ja läheiset? Eutanasia-kansalaisaloitteen takanahan näyttää pitkälti olevan ahdistuneet ja pelokkaat omaiset.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, jotenkin tuntuu, että nyt debattia olisi käyty riittävästi tähän vaiheeseen. Jokainen on käyttänyt vähintään yhden puheenvuoron, jos on sitä pyytänyt, ja enimmillään puheenvuoroja on käytetty neljä. Eli ministereille 3 minuuttia kummallekin. Ministeri Mattila ensin, ja ministeri Rehula jatkaa.

15.38 Sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia vielä kysymyksistä ja puheenvuoroista. Kärkihankkeista on omalta osaltanikin sanottava se, että kyllä niiden on tarkoitus jäädä elämään ja niiden on tarkoitus juurruttaa hyviä käytäntöjä. Hallituksellahan on useita kärkihankkeita, jotka varmasti tulevat jäämään historiaan. Otetaan nyt vaikka tuolta toiselta hallinnonalalta Hossan kansallispuisto, joka on päätetty perustaa.

Nyt tietysti perustulokokeilu on yksi näitä kärkihankkeita, mihin, edustaja Zyskowiec, viittasitte. Eihän se haittaa, osallistava sosiaaliturva ja siihen liittyvä työhön ovat ihan hyviä, vaikka ne tulisivat sieltä TEMistä. Perustulokokeilusta on sanottava sen verran, että kun se nyt lähtee käyntiin, niin sittenhän vasta saamme siitä tietoa, ja sitten sitä, totta kai, täytyy kehittää. Valmis se ei ole. Se ei ole malli, se on kokeilu, ja sitä työtä odotellessa.

Kiitoksia edustaja Laukkaselle useastakin lämpimästä puheenvuorosta, mitä käytitte koskien avustustyötä, näitä ruoka-avustuksia, vaateavustuksia. Ei varmasti ole ollenkaan huono ajatus, että se on laaja yhteistyö, parlamentaarinen yhteistyö. Eduskunnassa toimii Köyhyysryhmä. Siltä pohjalta on varmasti helppokin laajentaa tuota kehittämistyötä hyvinkin kekseliäästi. Ja sitten jäämme odottamaan, mitä Juho Saaren työryhmä saa aikaan.

Edustaja Eloranta, nostitte esille nämä diabeetikkoja koskevat ynnä muut tietysti ikävätkin lääkesäästöt, joita on tehty, mutta korostan sitä, että tässä eivät ole kaikki diabeetikot ja kaikkien diabeetikoiden lääkkeet eivätkä kaikki korvaukset. Meillä säilyy edelleen lääkekatto, ja perustoimeentulotukeen tulee nämä välttämättömät tarkistukset tehtyä, kun taas muita leikkauksia on jouduttu tekemään. Sitten perhevapaista totean sen, että meillä on hallituksen ohjelma. Se on hallituspuolueitten yhteinen ohjelma, mitä tällä hetkellä noudatetaan tämänhetkisessä budjetissa.

Täällä salissa on monta kertaa ja julkisessa keskustelussa on monta kertaa peräänkuulutettu esimerkiksi hyvää lainsäädäntötyötä, lainsäädäntövalmistelua. Jo ihan siitä työtilanteestakin johtuen — ne hankkeet, mitä on menossa hallitusohjelman puitteissa, kuten soteuudistus, sitovat resursseja — vaikka on mikä strateginen hallitusohjelma ja vaikka kuinka olisi tahto ja halu, kaikkea ei voi, ei ennätä yhtä aikaa tehdä. Se, mitä puoliväliriihessä ta-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

pahtuu, jää nähtäväksi. Siihen minulla ei ole tässä ja nyt tietenkään mandaattia mitään sanoa.

Kokeiluyhteiskuntaa tietenkin kannatan ja toivon, että tämän strategisen hallitusohjelman puitteissa vielä hyviä kokeiluja saadaan eteenpäin. Ihan lyhyesti vielä, kun, edustaja Saarikko, nostitte tämän päihdeäitien kuntoutuksen monimutkaisuuden, kyllä, näinhän tämä raha on koukun kiertänyt vuosi vuoden jälkeen, mutta toivon, että ministeri Rehulalakin on vastaus tähän asiaan.

15.41 Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula: Arvoisa herra puhemies! Se vastaushan siihen, miksi tässä ollaan, on se, että kuntien valtionosuuksissa on kohta, jossa tämäkin asia pitäisi hoitaa. Kysehan on suomeksi päihdeäitien osalta siitä, että nämä toimijat, jotka palveluja tarjoavat, eivät saa asiakkaita. Kunnat eivät tee sitä työtä sillä tavalla kuin kenties palvelutarve olisi. Siitähän tässä on vuosi toisensa jälkeen ollut kysymys. Todennäköisyys kestävän ratkaisun aikaansaamiselle kasvaa tilanteessa, jossa hartiainkin kasvavat palvelujen järjestämisvastuussa olevalle toimijalle.

Edustaja Tolppanen kysyi täällä Vaasan sairaalasta, niistä kustannuksista, joita tuleva muutos tulee tuomaan. Lähikuukaudethan sen kertovat, millä tavalla palvelut ja kielelliset oikeudet turvataan tilanteessa, jossa tapahtuu muutos. Me tiedämme noin puolen vuoden sisään sen, millä tavalla käytännön tasolla ja arjessa voimaan tuleva laki toteutuu. Iso merkitys on sillä, mitä alueella tapahtuu.

Sitten edustaja Rehn-Kivi kantoi huolta vammaisista, kehitysvammaisista. Meillä on tulossa malli, jossa on niin sanottu henkilökohtainen budjetti, joka on vammaisjärjestöjenkin toivoma tapa huolehtia siitä, että vammaiset, kehitysvammaiset voisivat ensinnäkin tulla valinnanvapauden piiriin, mutta toisekseen nämä kansainväliset kokemukset, joita nyt ollaan Suomeen näiltä osin tuomassa, ovat toteutumassa. Sen on hallitus luvannut. Tämä henkilökohtainen budjetti on väline toteuttaa valinnanvapaus.

Saattohoidosta ja kivun lievityksestä on useampikin edustaja puhunut. Kyllähän yksi osa hoitohenkilöstön koulutusta on se, että myös kivun hoitoon kiinnitetään huomio ja siellä on sellaisia oppimiskokonaisuuksia. Tälläkin tulee olla merkitystä.

Ja sitten, arvoisa herra puhemies, jonkun verran tämän sote-savotan kanssa tekemisissä olleena voin sanoa, että kun täälläkin on useita puheenvuoroja käytetty kriittiseenkin sävyyn siitä, mitähan tästä on tulossa, niin poliittisen keskustelun käyminen olisi paljon mukavampaa — jos näissä töissä nyt jotakin mukavaa joskus voi olla — kun tietäisi, mistä kävisi. On helppo sanoa perhevapaista, että meillä on malli, edustaja Kari. Olen sen verran perehtynyt teidän perhevapaamalliinne, että se ei ole ihan kustannusneutraali. Sama on tämän sotien osalta. Nyt on kysymys siitä, menemmekö me eteenpäin, saavatko ihmiset tarvitsemansa palvelut ja niin, että meillä vielä rahatkin riittävät.

Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia tästä keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämä debattivaihe on päättynyt. Siirrytään puhujalistaan.

15.45 Niilo Keränen kesk: Arvoisa herra puhemies! STM:n määrärahat tälle vuodelle nousevat, kuten äsken kuulimme valtiovarainvaliokunnan jaoston puheenjohtajan toimesta. Tähän vaikuttavat muun muassa toimeentuloturvan siirtäminen Kelalle, opiskelijoitten asumistuen muutos, kiky-sopimus, turvapaikanhakijat, palkkatuen ja starttirahan osittai-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

nen siirto STM:lle. Siihen vaikuttavat myöskin kertaluontoinen eläketuki pitkäaikaistyötömille, korvaus työnantajille naistyöpaikkojen perhevapaista sekä tietenkin hallituksen kärkihankkeet.

Näistä kärkihankkeista eniten varoja osoitetaan kotihoito- ja omaishoitokärkihankkeeseen, vähemmän sitten sinne asiakaslähtöisten palvelujen kehittämiseen, osatyökykyisten työmahdollisuuksiin, lapsi- ja perhepalveluitten kehittämiseen sekä terveyden edistämisen kärkihankkeeseen. Yksi tulevaisuuden kannalta ehkä merkittävin hanke on ensi vuonna aloitettava perustulokokeilu, joka tosin jäi aika suppeaksi eikä tule kovin paljon informaatiota antamaan. Kärkihankkeet ovat hyviä asioita, ja niihin panostetaan yhteensä 130 miljoonaa euroa.

Mutta, herra puhemies, sellaisiakin päätöksiä on tehty, jotka ensi vuonna vaikuttavat heikentävästi sosiaaliturvaan. Yksittäisinä päätöksinä ne eivät vaikuta kohtuuttomilta, ja periaatteena niissä on, että jokainen meistä osallistuu talkoisiin, joilla isänmaan talous yritetään saada kuntoon ja hyvinvointiyhteiskunta pystytään pitkällä aikavälillä säilyttämään. Mutta kun heikennykset joissakin tapauksissa kasaantuvat, vanhana sosiaaliturvayöntekijänä olen kyllä sitä mieltä, että niitten yhteisvaikutuksia olisi ollut syytä selvittää ehkä nykyistä paremmin. Hiukan kyseenalaiseksi jää, mitkä ovat heikennysten kokonaisvaikutukset yksittäisiin kansalaisiin tai edes joihinkin väestöryhmiin, kuten lapsiperheisiin, eläkeläisiin tai paljon sairastaviin.

On toki muistettava, että verotukseen tehtävät muutokset, panostukset kärkihankkeisiin, talouden kääntymisen kasvuun sekä hyvin kohdennetut uudistukset kompensoivat tulonsiirtojen heikennyksiä monien kohdalla. Maassa on kuitenkin kansalaisia, joille veronkevennykset eivät kompensaa tiota tuo, pitkään työttömänä olleita, pitkäaikaissairaita, syrjäytyneitä ja muita tulottomia, jotka kuitenkin ovat meidän muiden kanssa täysin samantasoisia kansalaisia. Toki meillä on viimesijainen toimeentuloturva, jota ei leikata ja johon kansalaiset pystyvät turvautumaan aina. Viimesijainen turva on yksi hyvinvointiyhteiskunnan perustavanlaatuisista turvaverkoista. Mutta jatkossa kannattaisi kyllä ponnistella, jotta sosiaaliturvan väliinputoajat pystyttäisiin tunnistamaan ja tekemään sosiaaliturvaan tarvittavia korjauksia.

Arvoisa puhemies! Tämän tulevan vuoden budjetissa ei ole vielä vuosisadan suurimman uudistuksen eli soten raha-asioita. Soteen valmistautumista kuitenkin on. Yksi tähän liittyvä budjettilaki on terveydenhuoltolain ja sosiaalihuoltolain muutos. Näillä lakimuutoksilla luodaan merkittäviä edellytyksiä muun muassa sairaanhoidon työnjaolle. Terveydenhuoltolain muutos tuo perusterveydenhuoltoon niin kutsutut kiirevastaanotot, joilla palveluja tuodaan lähelle ihmistä, samaan tapaan kuin aikoinaan tuotiin kansanterveyslaila — siihen aikaan, kun minä aloitin itse työelämässä. Niin ikään hyvä uudistus on sosiaalipäivystyksen tuominen terveydenhuollon päivystysten yhteyteen. Uudistukset ovatkin selkeää valmistautumista tulevaan sote-rakenteeseen.

Herra puhemies! En malta kuitenkaan olla sanomatta, että lakipakettiin sisältyy myös selkeä heikennys erikoissairaanhoidon, joka suomalaisessa sosiaali- ja terveydenhuollossa on näihin saakka ollut se parhaiten toimiva osa-alue. Pienten sairaaloiden, entisten alue-sairaaloiden, leikkaustoiminta supistuu ja siirtyy kauemmaksi kansalaisista suuriin ja jo nyt ruuhkautuneisiin keskussairaaloihin. Uudistus voi olla jollain tapaa perusteltu potilasturvallisuuden ja toiminnan laadun kannalta, mutta vastaavat tavoitteet olisi kyllä saavutettu hyvällä ohjauksella ja alueiden sisäisellä yhteistyöllä, ilman että toiminta viettäisiin

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

kauas kansalaisista ja ilman että kansalaisten ja heidän työnantajensa aikaa hukkaantuu turhiin jonotuksiin ja pitkiin matkoihin.

15.50 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolissani siitä, että hallitus säästöillään heikentää kaikkein pienituloisimpien ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten asemaa. Terveyspalvelujen asiakasmaksuja on korotettu, lääkkeiden omavastuuosuudet nousevat, sairaanhoitoon liittyvien matkakustannusten omavastuuosuudet ovat nousseet rajusti. Tämä osuu kipeästi juuri niihin kuntalaisiin, jotka tarvitsevat paljon terveyspalveluita ja käyttävät paljon lääkkeitä. Moni vaikeasti sairas elää jo nyt köyhyysrajan alapuolella.

Usea pienituloinen vanhus miettii, onko eläkkeestä varaa lääkkeisiin, jotta rahaa riittäisi leipään ja asumiseen. Tämä on epäinhimillistä ja kohtuutonta. Hallituksen säästöistä syntyvä kumulatiivinen vaikutus lisää etenkin pienituloisten lapsiperheiden, ikääntyneiden ja vammaisten köyhyysriskiä. Tämä lisää eriarvoisuutta ja köyhyyttä sekä sosiaalityön palveluiden tarvetta. Myös terveyserot saattavat kasvaa ja hoitoon hakeutuminen viivästyä. Ihmettelen myös sitä, että keliakikkojen ateriatuki poistui kokonaan. Keliakian ainoa hoitomuoto, ainoa lääke, on täysin gluteeniton ruokavalio. Symbolisesti tuen merkitys on tärkeä, sillä se kannustaa keliakikkoja pitämään huolta itsestään.

Arvoisa puhemies! THL:n tuore tutkimus paljasti, että lapsiköyhyys on kasvanut valtavasti. Joka kymmenes suomalainen lapsi elää köyhässä perheessä. Köyhän perheen lapsi jää osattomaksi monesta hauskasta, johon kavereilla on varaa. Köyhän perheen lapsella ei välttämättä ole varaa harrastaa. Monissa työttömien perheissä päivähoito, hyvä varhaiskasvatus, on tukenut ja auttanut perhettä ja lasta. Siksi näen erittäin haitallisena hallituksen päätöksen, että lapsen oikeus päivähoitoon on nyt riippuvainen siitä, onko vanhempi työssä vai ei. Lapsen oikeus kokopäivähoitoon riippuu nyt vanhemman työmarkkinatilanteesta. Vaikka hoitoon olisi oikeutettu sosiaalisin perustein, harva kuitenkaan lähtee välttämättä sellaiseen hakuprosessiin, jossa sosiaalinen leimautuminen on uhkaavana tekijänä.

Arvoisa puhemies! Meidän on paljosta kiittäminen — vapaasta maastamme — sotiemme veteraaneja. (Ben Zyskowicz: Oikein!) Iloitsen eduskunnan lisäyksestä veteraanikuntoutukseen ja kotiin vietäviin palveluihin. Sotainvalidien Veljesliitto on tuonut tärkeää viestiä eduskuntaan. Myös kaikkein lievävammaisimmilla sotainvalideilla on tarvetta ruokapalveluihin ja siivouspalveluihin. Nyt viestiin vastataan, kun vuoden alusta 10 prosentin haitta-asteiset sotainvalidit pääsevät maksuttomien kunnallisten kotipalveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Äskeisessä debatissa käytiin keskustelua päihdeäitien kuntoutuksen tilanteesta. Eduskunta on vuodesta toiseen turvannut tämän äärimmäisen tärkeän hoitomuodon, joka auttaa perheitä päihdeettömyyteen, turvaa myös lapsille eheän ja turvallisen kodin ja turvaa syntyviä lapsia alkoholivaurioilta. Sen takia tämä malli olisi hyvä saada valtakunnalliseksi käytännöksi ihan kaikkialle Suomeen eikä vain niihin muutamiin kaupunkeihin, joissa nyt on mahdollista saada tätä Pidä kiinni -päihdehoitoa. On tärkeää, että ministeri Rehula tuossa äskeisessä debatissa totesi, että tämä asia pitää huolehtia silloin, kun asia saadaan kunnilta suuremmille harteille. Nimittäin päihdeäitien hoidon rahoitus on tarpeen saada pysyväksi ja kestäväksi pohjalle.

Arvoisa puhemies! Ratkaisuja maamme parhaaksi tarvitaan. Yksi hyvä asia, josta haluan antaa kiitoksen, on perustulokeilu. Se voi antaa uusia mahdollisuuksia lisätä työllisyyttä. Mutta hallituksen leikkauspolitiikka koulutuksesta ja hyvinvoinnista on silti kestä-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

mätöntä. Tiedän, ettei hallituksen ole helppoa löytää Suomelle nostetta, mutta toivoisin silti suurempaa herkkyyttä ihmisten hädälle ja reilumpia päätöksiä.

15.55 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Nostan esiin ikäihmisten tehostetun palveluasumisen maksupolitiikan. Monet kunnathan ovat muuttaneet kiihtyvään tahtiin vanhustenhuollon ympärivuorokautisen laitoshoidon yksiköitä tehostetun palveluasumisen yksiköiksi. Tässä käy niin, että asukkaan kohdalla hoito pysyy samana, hän saattaa jäädä ihan samaan huoneeseen, samaan rakennukseen, mutta kyltti ulko-ovessa muuttuu ja aiempi, eläketuloon suhteutettu palvelumaksu vaihtuu moninkertaisesti korkeammaksi palvelumaksuksi.

Tehostetussa palveluasumisessa maksetaan vuokran lisäksi aterioista, kotihoidon palveluista, muista tukipalveluista, ja tuo hinnoittelu koostuu niin monista osista, että kokonaishinnan hahmottaminen voi ikääntyneelle ja hänen omaisilleen olla vaikeaa. Ja monesti ne maksut ylittävät selvästi eläketulot. Haastavin tilanne on silloin, kun palveluasumisen piiriin siirrytään vielä suhteellisen hyvässä kunnossa ja palvelujen tarve kasvaa pikkuhiljaa. Tällöin maksuja alkaa tulla lisää samalla, kun ikäihmisen kyky hahmottaa omaa taloustilannettaan heikkenee.

Kaikessa hiljaisuudessa siis vanhustenhuollon palveluihin on viety läpi aika raju palvelumaksukorotus, joka on moninkertaistanut käytännöllisesti katsoen aivan samasta hoidosta perittäviä maksuja ja ajaa ikäihmisiä ja myös heidän puolisoitaan taloudellisesti hankalaan tilanteeseen. Sen vuoksi mielestäni tähän palveluasumiseen tulisi saada kohtuullisuus, tulisi saada valtakunnallinen maksusääntö. Lakihan sallii sinänsä maksujen kohtuullistamisen, mutta aika monissa kunnissa joko tätä ei tiedetä tai sitten sitä ei vain käytetä.

Sitten, arvoisa puhemies, haluan lyhyesti kommentoida tätä perhevapaajärjestelmäkustelua ja niitä erilaisia malleja, joita on esitetty. Totean, että erilliset isä- ja äitikiintiöt eivät todellakaan lisää perheiden valinnanvapautta vaan pikemminkin kaventavat sitä. Tässä keskustelussa unohtuu se, että nykyinen kotihoidon tukihan on erittäin joustava järjestelmä, sillä siinä ei ole tarpeetonta sääntelyä liittyen siihen, kumpi vanhempi hoitaa lapsia tai onko tuloja tai käykö työssä. Ainoa edellytys kotihoidon tuen saamiselle on se, että lapsi ei ole kunnallisessa päivähoitossa. Eli jos halutaan järjestelmä, joka ei ole byrokraattinen eikä siinä ole tarpeetonta sääntelyä ja perheiden valinnanvapauteen puuttumista, niin ei silloin kyllä ihan hevillä kannata tästä kotihoidon tukijärjestelmästä luopua.

Sitten vielä, puhemies, kiitän valiokuntaa siitä, että tuohon päihdeäitien hoitoon lisättiin määrärahoja, mutta samalla kannan huolta siitä, että tuo päihdehoidon tarve paitsi näiden äitien kohdalla myös koko väestön kohdalla tulee ihan merkittävästi kasvamaan, mikäli hallitus vie tuota alkoholilakiuudistusta eteenpäin. Sieltä perusteluista löytyy hyvin selkeästi se, että jopa niitä alkoholikuolemia arvioidaan tulevan lisää noin 150 vuodessa ja 1 500 hoitopaikkaa, vuodepaikkaa, tarvitaan lisää, mikäli tuo lakiesitys toteutetaan, joten vetoan nyt hallitukseen siinä, että kun monta muutakin epäonnistunutta lakiesitystä hallitus on perunut, niin vetäisi myös pois kokonaan tämän alkoholilakiesityksen, joka on epäonnistunut.

16.00 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallinnonala, joka meillä on tässä tarkastelussa, sisältää valitettavan paljon supistuksia nimenomaan pienituloisten osalta. Tämä on sellainen huoli, joka tässä salissa hyvin selvästi on tänään kuulunut: miten ihmeessä me voimme toisaalta leikata näitä tukia ja sitten samaan aikaan leikata toimeen-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

tulotukea ja viedä sitä ihan kaikkein pienimpien tulojen varassa olevien ihmisten päivittäistä toimeentuloa? Köyhyys tulee lisääntymään, lapsiperheiden köyhyys tulee lisääntymään, vanhusten ja erityisesti pitkäaikaissairaiden köyhyys tulee lisääntymään, ja nyt sitten myös nämä työttömyysturvaan liittyvät leikkaukset tulevat johtamaan siihen, että köyhien määrä tulee lisääntymään. En oikein näe tätä yhtäläisyysmerkkiä nyt siinä, miten Suomi saadaan nousuun sillä tavalla, että köyhien määrää lisätään näin dramaattisesti.

Arvoisa puhemies! Ymmärrämme kaikki sen, että työ on se, mitä me nyt tässä valtakunnassa tarvitsemme, ja annammeikin tunnustuksen tietysti hallitukselle kaikista niistä toimista, jotka ihan aidosti lisäävät työpaikkoja ja antavat mahdollisuuden ihmisille selvitä itse. Pääkaupunkiseudulla ja kohta myös muissa kuudessa suuressa kaupungissa kohtaamme tilanteen, jossa asuntojen hinnat nousevat sellaiselle tasolle, että ihmiset, yhä useammat, joutuvat hankkimaan toisen työpaikan, jonkinlaisen sivutulon, jotta selviävät edes vähimmäisestä toimeentulon tarpeesta. Puhutaankin työn vaihtosuhteesta, joka on nyt tällä hetkellä sellainen, että se on muuttumassa negatiiviseksi, kun sillä työn toimeentulolla ei enää pysty takaamaan itsellensä vähimmäiselintasoja. Tämä johtaa monen kohdalla kierteseen pikavippien osalta, haetaan hetken apua johonkin hetkelliseen tarpeeseen pikavippien puolelta, ja yhtäkkiä huomaamme, että olemmekin ajautuneet pysyvästi pikavippien piiriin. On aika yllättävää, kun on tutkittu tätä pikavippien ottajien ikäjakaumaa, että siellä erityisesti plus 55 -miehet ovat kasvavassa määrin ajautumassa pikavippikierteeseen. Siellä on varmasti monia syitä, mutta näemme sen jo tällä hetkellä, että tämä sosiaalipolitiikka, jota tämä hallitus nyt tällä hetkellä ajaa, tulee lisäämään tällaista köyhyyttä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Olisi nyt äärimmäisen tärkeää, että yli kaikkien puoluerajojemme to-della näkisimme tämän hälyttävän tilanteen, joka meillä on edessämme. Täällä joku mainitsi jo sen, että viime laman aikaiset opetukset ovat meiltä unohtuneet. Olen samaa mieltä. Olen tuon laman yksi läpimenijä, jonka yritykset menivät konkurssiin, minkä seurauksena perheemme ajautui velkajärjestelyyn. Lapsemme piilottivat ruokaa kaappeihin, kun pelkäsivät, että se loppuu. Silloin muistan, kun tuosta sitten lähdettiin selviämään, että lupasimme itse itsellemme, siis koko Suomi, että ei koskaan enää tällaisia leikkauksia. Nyt sitten, kun tuota aikaa on myöhemmin tutkittu, on havaittu, että se politiikka, jota silloin harjoitettiin, on tuottanut sukupolven, väliinpuotoajasukupolven, jolla on valtavat syrjäytymisen vammat sielussaan. Nyt on oikein kysyä kaikilta meiltä hyvätulolisilta päättäjiltä, olemmeko luomassa jälleen uutta sukupolvea. Merkit ovat ilmassa, kaikki nämä muutokset, joita nyt toteutamme sosiaaliturvaan ja yhteiskunnallisiin tukiin, ovat jo näkymässä ja se, että ne tulevat tuottamaan jälleen yhden väliinpuotoajasukupolven. Minusta kansakuntana meillä ei ole siihen varaa.

Nyt kun tätä talousarviota tässä hyväksytään, niin toivoisin, että te, hyvät hallituspuolueen edustajat, näkisitte tämän uhan, joka meillä on edessämme, ja kun aletaan valmistella vuoden 2018—2019 talousarviota, nähtäisiin, että tällä tiellä emme voi jatkaa vaan yhdes-sä tekisimme muutoksen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Yleiskeskustelu keskeytettiin kello 16.05.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

Yleiskeskustelua jatkettiin kello 21.42.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta 33.

21.42 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille kollegoille mielenkiintoisesta maa- ja metsätalouskeskustelusta. Olen ollut täällä enemmänkin oppivana osapuolena tähän asti, mutta nyt sitten päästään minun asiantuntijuusalueeseen eli sosiaali- ja terveystoimen asioihin.

Tämä talousarvio on surullista luettavaa eläkeläisille, työttömille, pitkäaikaissairaille, pienituloisille ja lapsiperheille. Hallitus kohdistaa näille ihmisryhmille käsittämättömiä leikkauksia ja asiakasmaksujen korotuksia, ja samaan aikaan hyvätuloiset saavat huomattavia verohelpotuksia. Tämä talousarvio lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Erityisen huolestuttavaa on, että monet leikkaukset ja maksujen korotukset kohdistuvat samoille henkilöille, ja tämä aiheuttaa myös toimeentulotukiriippuvuuden kasvua ja syvenemistä. Leipäjonot eivät kuulu hyvinvointiyhteiskuntaan, ja hallituksen päätösten takia ne tulevat entisestään kasvamaan ja pitenemään. Leipäjonoissa on yhä useammin pienituloisia eläkeläisiä ja lapsiperheitä.

Leikattavien sosiaaliturvaetuuksien taso on jo valmiiksi alhainen. Muun muassa Euroopan neuvosto on jo aiemmin huomauttanut Suomea asiasta, ja nyt taso laskee entisestään. Ja mitäpä hallitus tekee tässä tilanteessa? Perustaa työryhmän pohtimaan eriarvoisuutta. Ensin se on omilla toimillaan kahdessa perättäisessä talousarviossa saanut aikaan tämän ongelman, ja nyt se perustaa työryhmän pohtimaan asiaa. Työryhmän perustamisen sijasta hallitus olisi voinut tehdä parempaa lainsäädäntötyötä sekä arvioida etukäteen päätöstensä kokonaisvaikutuksia eriarvoistumisen näkökulmasta.

Hallitus sanoo, että säästöjä on tehtävä, jotta velkaantuminen saadaan kuriin. Se ei kuitenkaan ole lainkaan laskenut, mitä kustannuksia se näillä toimenpiteillä aiheuttaa yhteiskunnalle tulevaisuudessa. Esimerkiksi lapsiperheköyhyyden lisääntyminen tulee kalliiksi. Viime kaudella kansanedustajana ollessaan nykyinen pääministeri Sipilä totesi sen, että lapsiperheiltä ei saa leikata, ja sen, että meidän tulee oppia viime laman virheistä. Nyt kuitenkin tehdään samat virheet.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tutkinut 1990-luvun laman aikana köyhissä perheissä asuneita ja eläneitä lapsia ja todennut, että heillä on huomattavasti enemmän mielenterveysongelmia, pitkäaikaistyöttömyyttä ja syrjäytymistä. Viime laman kustannuksia maksetaan siis edelleen. Tämä hallitus aiheuttaa jälleen uusia kustannuksia tuleville vuosille ja vuosikymmenille.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus uskoo kärkihankkeisiinsa, ja niillä on hyviä tavoitteita, mutta ne eivät auta, jos samalla säästetään perustoimeentulosta ja -palveluista. Hallituksella on esimerkiksi sinällään oikein hyvältä kuulostava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärkihanke, mutta hallitus on unohtanut, että köyhyys ja eriarvoisuus ovat pahinta myrkkyä terveydelle ja hyvinvoinnille.

Esimerkki käsittämättömästä terveyseroja suurentavasta ja yhteiskunnan kustannuksia pidemmällä tähtäyksellä kasvattavasta päätöksestä on kakkostyyppin diabeteksen lääkehoidon korvausten leikkaaminen. Tämä päätös kirpaisee eniten köyhiä eläkeläisiä, ja jos he jättävät lääkkeitä syömättä, sairauden aiheuttamat komplikaatiot tulevat yhteiskunnalle muutamassa vuodessa huomattavasti kalliimmiksi kuin lääkekorvausten leikkaamisesta.

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

saatava hyöty. Valitettavan moni ikäihminen joutuu jo nyt miettimään, ostaako kaupasta ruokaa vai apteekista lääkkeitä, ja näiden ihmisten määrä kasvaa hallituksen päätösten johdosta entisestään.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistushankkeen toteuttaminen edellyttää rinnalleen vankkaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa, mutta tässäkin asiassa hallitus toimii käsittämättömällä tavalla vähentäen sektoritutkimuslaitosten budjettirahoitusta. Sote-uudistuksen onnistuminen edellyttää toimintatapojen muutoksia. Meillä ei ole varaa työskennellä tehotomilla toimintatavoilla, ja siksi tarvitsemme tutkimusnäyttöä löytääksemme vaikuttavat käytännöt. Ilman tukevaa tutkimustoimintaa ei toimintatapojen muutos onnistu, ja siksi on erittäin lyhytnäköistä, jopa vastuutonta, vähentää näin suurten ja merkittävien muutosten aikana tutkimuslaitosten rahoitusta.

Mutta ilokseni voin lausua kiitokset valtiovarainvaliokunnalle siitä, että hoitotyön tutkimusasema sai rahoituksen, jonka avulla se voi jatkaa tärkeää toimintaansa. Hoitotyöllä on keskeinen asema sosiaali- ja terveystoimessa, ja sen vaikuttavuudella on suuri merkitys arvioitaessa hoidon kokonaistuloksia. Hoitotyön edistäminen edellyttää kuitenkin tutkimusta, jotta hoitokäytännöt perustuisivat tutkittuun tietoon. Hoitomenetelmien kehittyessä näyttöön perustuvaa toimintaa tulee myös seurata ja arvioida jatkuvasti. Olen valiokunnan kanssa täysin samaa mieltä siitä, että hoitotyön tutkimuksen rahoitus on saatava kestäväälle pohjalle.

21.47 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Päivällä keskustelussa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osalta kyselin sosialidemokraateilta heidän sote-malliaan. He ovat luvanneet repiä nyt valmistelussa olevan sote-maakuntaudistuksen, jos he pääsevät valtaan. Sain sitten edustaja Taavitsaiselta Inhimillisempi sote -esitteen siitä mallista, joka sosialidemokraateilla on. Tässä on muutamia mielenkiintoisia asioita. Suurelta osinhan tämä kattaa kyllä sitä linjaa, mikä on hallituksellakin, muun muassa yksityiset palveluntuottajat ovat mukana vahvasti ja myös kolmas sektori. Mutta erityisesti kiinnittää huomiota se, että tässä todetaan, että inhimillisemmässä sotessa muodostetaan aluekuntia. No, nyt herää kysymys, kuinka monta aluekuntaa Suomeen sosialidemokraattien toimesta haluttaisiin perustaa, mikä olisi niitten hallinnollinen asema, mikä olisi ero maakuntiin nähden, miten demokratia niissä toimisi ja niin edelleen.

Sitten toinen mielenkiintoinen kohta on se, missä puhutaan rahoituksesta. Eli rahoitus tulisi verovaroin valtionosuuksilla ja palvelumaksuilla, mutta mahdollinen alijäämä jää aluekuntien katettavaksi. Eli olisiko näillä aluekunnilla verotusoikeus? Jos olisi, niin se on mielenkiintoinen linjaus. Jos ei olisi näillä verotusoikeutta, niin ovatko sitten peruskunnat kuitenkin maksajia tässä järjestelmässä? Jos näin on, niin eikö se malli silloin törmää siihen samaan perustuslain kohtaan, johon sosialidemokraattien johdolla viime kaudella (Puhemies koputtaa) tehty valmistelu johti?

21.50 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Nyt, kun tässä STM:n hallinnonalan kohdassa keskustellaan juurikin tästä sosiaaliturvan kehityksestä ja siitä, miten tuloerot ja pienituloisten tilanne ovat kehittyneet vuosien aikana, on todellakin nähtävä se, että tämä on ollut pitempiaikainen kehitys Suomessa, ikävä kyllä, ja sen takia juuri näitä toimia, mitä hallitus nyt tekee, ollaan tekemässä. Kaikista tärkeintä sosiaaliturvaa on tietenkin työ, ja se, että työttömiä tuli lisää noin 100 000 viime kaudella, on kyllä kaikista tärkein tekijä siinä, että tämä köyhyys on lisääntynyt, ja siinä, että niitä verotuloja ei ole samalla tavalla val-

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

tiolle kertynyt eikä ihmisille tätä palkkatuloa ja yrittäjätuloa ole samalla tavalla kertynyt, vaan tilanne on mennyt koko ajan pahempaan suuntaan, ja olemme tässä talouskasvussa olleet todellakin peränpitäjiä Euroopassa.

Se, mikä budjetissa on erityisesti huomioitava, on se, miten tähän tilanteeseen sitten puututaan. Juurikin näitä oppeja sieltä edellisen laman ajalta — 90-luvun lapsena muistaa — on se, että ennen kaikkea lapsiperheitten palvelut silloin heikkenivät pahasti ja lapsiperheet ovat jääneet yksin siinä tilanteessa, kun yhä enemmän ja enemmän sitä yhteisöä ja sitä lähiperhettä ei esimerkiksi monessa sukupolvessa siinä ole ollut auttamassa, ja kun on muutettu sitten kauaksi esimerkiksi isovanhempien luota, niin sitä apua ei ole ollut saatavissa, ja siinä vaiheessa olisi pitänyt enemmän tulla julkisen vallan mukaan lapsiperheille näitä kotipalveluita erityisesti tuottamaan. Tähän on nyt hallitus puuttumassa, ja näitä lapsiperheiden palveluita tullaan lisäämään. Tämä on todella tärkeää tällä palvelupuolella, jossa sitten autetaan, että tätä huono-osaisuutta ei ehtisi syntyä sillä puolella.

Mutta sitten ihan noiden kustannusten hillitsemiseen siellä kotitalouspuolella esimerkiksi tämä varhaiskasvatusmaksujen pienentäminen pienituloisilta on todella tärkeää. Tästä pidettiin kiinni koko ajan näissä päätöksissä, kun näitä vielä korjattiin, että näitä varhaiskasvatusmaksuja ei kenelläkään nostettu. Ja ennen kaikkea myös tästä nollamaksuluokasta pidettiin kiinni, ja nyt myös kunnat velvoitetaan vahvemmin, valtio velvoittaa kunnat siten tarjoamaan tätä nollamaksua niille perheille, jotka ovat siihen oikeutettuja.

Opiskelijoitten osalta on erityisesti todettava, että heidän ovat siis kaikista pienituloisin väestöryhmä, ja heille nyt kohdistetaan sitten tulonsiirtoa sitä kautta, että kun heidät siirretään yleisen asumistuen piiriin, niin nimenomaan pienituloisten opiskelijoitten toimeentulo ja opintojen aikainen tuki kasvavat. Eli he yleisen asumistuen piirissä tulevat saamaan näihin korkeisiin vuokriin paremmin tukea, ja sitten tämä muu tuki voidaan paremmin kohdistaa niihin muihin kustannuksiin opiskelujen aikana. Totta kai tässä on myös häviäjiä, mutta ne häviäjät ovat sellaisia, joilla on näitä omia tuloja omasta takaa niin, että he eivät ole oikeutettuja yleiseen asumistukeen tai he saavat sitä vähemmän kuin nykyisen opintotuen asumislisän aikana. On myös huomioitava muut parannukset, mitä opintotukeen tulee. Toki sinne tulee myös leikkaus opintorahan osalta, mutta muitten opiskelijan toimeentuloon liittyvien asioiden osalta myös parannuksia tapahtuu.

No sitten, mitä tulee esimerkiksi eläkeläisiin, heillä esimerkiksi takuueläke nostetaan kaksikin kertaa, eli viime kaudesta takuueläkeläisten toimeentulo paranee tämän takuueläkkeen puolelta. Tämä on ollut tärkeä tavoite ylipäättänsäkin, että saatiin tämä takuueläkejärjestelmä luotua. Tämä oli tärkeää erityisesti heille, joille tätä eläkettä ei ole kertynyt työuran aikana riittävästi.

No, tässä työryhmässä, mistä sitten pääministeri Sipilä kertoi, että tällainen asetetaan nimenomaan tämän eriarvoisuuden vähentämiseksi, on kysymys nimenomaan isommista ja pidempiaikaisista rakenteellisista muutoksista. Koska tämä huono-osaisuuden lisääntyminen on pidempiaikainen kehitys jo vuosien ja vuosikymmenen ajalta, niin tähän pitää myös puuttua vahvemmin kuin pelkillä budjettikeinoilla. Me toivomme, että asiantuntijoitten kautta me löydämme semmoisia keinoja, miten me voimme nimenomaan puuttua myös huono-osaisuuden periytymiseen. Tämähän näkyy myös erityisesti koulutuksen osalta tällä hetkellä, ja näihin juurisyihin meidän pitää puuttua laajemmalla selvityksellä.

21.55 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä itse keskittyä ensi vuoden talousarvioon ja tähän hetkeen, en niinkään maakuntauudistukseen, sote-uudistukseen tai

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

niin pitkälle tulevaisuuteen, mutta sen toki haluan todeta, että ei SDP ole tässä vastustamassa kaikkea, päinvastoin muun muassa mahdollistamassa yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyötä. Edustaja Kankaanniemi ehti jo poistua, mutta uskallan väittää, että meidän tekstissämme on vähemmän kysymyksen aiheuttajia kuin hallituksen vastaavissa. Kuntiin on jäämässä noin 80 rajapintaa maakuntiin nähden, ja niiden kysymysten ratkaiseminen ei ole yksinkertaista.

Toimin itse yhden sairaanhoitopiirin, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, valtuuston puheenjohtajana, ja oikeastaan se näkökulma, mistä halusin tänään puhua tässä ja nyt, on se, että kun meillä 10 prosenttia asukkaista aiheuttaa noin 80 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaiskustannuksista, niin mitä me voimme tälle 10 prosentille, näille paljon palveluita käyttäville asiakkaille, asukkaille tehdä, miten heidän ongelmansa tunnistaa ja miten me voimme tähän kohderyhmään aidosti vaikuttaa.

Kun puhutaan tästä 10 prosentista, voimme tunnistaa siellä vanhuspalveluiden asiakkaita, lastensuojelun asiakkaita, vammais- ja kehitysvammaispalvelujen asiakkaita, päihde- ja asumispalvelujen asiakkaita, psykiatriset asiakkaat, diabeetikot, sydän- ja verisuonitautipotilaat. Lisäksi toki mukana ovat kalliit niin kutsutut somaattiset sairaudet. Tämän 10 prosentin pitää olla meidän painopisteemme nyt ja tulevaisuudessa. Valitettavasti kun katsoo toimenpiteitä niin valtion tasolla kuin kunnissa, siltä aina ei tunnu. Me puhumme ennaltaehkäisystä, vaikuttamisesta etukäteen, mutta missä ovat ne toimenpiteet, missä ovat ne tulokset? Onko sote-uudistuksessa vastauksia näihin kysymyksiin, sen aika näyttää.

Päihdetyö ja mielenterveystyö ovat ehkä minulle tässä viime aikoina tulleet tutuiksi muutaman konkreettisen tapauksen kautta. Meillä noin 120 000 ihmisen Lahdessa on asiantuntijan mukaan yli 1 000 ihmistä, joilla on huumeongelma tai huumeriippuvuus. Päihdeongelmaisia on arvion mukaan kaiken kaikkiaan jopa 20 000 — siis yhdessä 120 000:n kaupungissa. Sitä on vaikea uskoa todeksi, mutta kai se on pakko. Ongelma on ainakin vaikea, ja se on vain lisääntymässä.

Me olemme Lahdessa olleet päihdetyössä aktiivisia ja ehkä positiivinen poikkeus siinä mielessä, että me olemme onnistuneet luomaan uusia toimintamalleja ja löytämään oikeita ihmisiä hoitotyöhön ja myös oikealla asenteella. Itse käytännön tekemisessä olen nähnyt sen, että ehkä olennaisin kysymys on se, miten otetaan elämä haltuun sen hoitojakson jälkeen, eli se arki, miten se elämänpolku muodostuu. Me muun muassa Lahdessa loimme uuden kuntoutusmallin nimeltä Arki haltuun, ja sillä on ollut kysyntää myös muissa kaupungeissa. Nyt tämä toimintamalli on kuitenkin taloustilanteesta johtuen ajautumassa siihen tilanteeseen, että se ei olisi jatkumassa — tilanteessa, jossa olemme onnistuneet hoitamaan työpaikan, koulupaikan, asunnon tai opiskelupaikan, oikeastaan niitä elementtejä, mitä ihminen elämässä selviytyäkseen tarvitsee. Kaupunki tai muut toimijat ovat luonnollisesti haasteellisen tilanteen edessä taloudellisesti, mutta uskallan väittää, että jokainen tähän selviytymistarinaan investoitu euro maksaa itsensä takaisin.

Näin ollen haastankin hallituksen ja toki meidät kaikki samalla siihen, että pystyisimme vaikuttamaan tähän 10 prosenttiin, (Puhemies koputtaa) toki myös muihinkin kuin vain päihde- ja mielenterveyspotilaisiin.

22.00 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunta on tehnyt tässä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan käytettävissä olevien määrärahojen niukuudesta huolimatta useita merkittäviä kohdennuksia. Muun muassa erinäisiä tutkimus- ja kehitystoiminnan erityishankkeita varten on mietintöön lisätty 4,5 miljoonaa euroa. Tästä

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

kyseisestä summasta käytetään miljoona euroa valtakunnallisiin ruoka-apua tarjoaviin toimijoihin, 1,75 miljoonaa euroa päihdeaitien palveluiden turvaamiseen, miljoona euroa päihdeongelmista kärsivien hoidon ja tuen järjestämiseen ja myös muun muassa ennakoivaan lastensuojeluun tarjotaan lisäresursseja. Nämä mainitut ovat esimerkkejä valiokunnassa tehdyistä arvovalinnoista, joilla apua tarjotaan monelle heikossa asemassa olevalle väestönosalle ja ihmiselle.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää hallitusta vuoden 2017 budjettiin sisältyvästä 40 miljoonan euron lisäsatuksesta veteraanien hyväksi ja itsenäisyytemme 100-vuotisen taipaleen kunniaksi. Raha osoitetaan maksuttomien kotiin vietävien palveluiden järjestämiseen. Lisäksi sotainvalidien haitta-asterajaa alennetaan siten, että ensi vuoden alusta lähtien 10 prosentin haitta-asteen sotainvalidit pääsevät maksuttomien kunnallisten kotipalveluiden piiriin. Tämän mainitun haitta-asterajan voisi tosin poistaa jatkossa kokonaan. Myös kuntien tulee olla aiempaa aktiivisempia veteraanipalveluiden järjestämisessä ja niistä tiedottamisessa.

Arvoisa puhemies! Kiitän lopuksi eduskuntaa muutoksesta, jolla perutaan rintamalisiä koskeva 0,85 prosentin indeksileikkaus. Valtiontalouden kannalta tähän liittyvä 140 000 euron määrärahalisäys sekä vammaisetuksista annetun lain mukaisen veteraanilisän osuus, 40 000 euroa, ovat vain pisara meressä. Sitä vastoin periaatteellisella tasolla kyse on merkittävästä (Puhemies koputtaa) tunnustuksesta maamme sodassa puolustaneille veteraaneille.

22.03 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Kankaanniemi on ollut halunnut todeta, etteivät sosiaalidemokraatit ole aloittamassa sotea alusta vaan korjaamassa hallituksen esityksen virheitä, itse asiassa niitä samoja asioita, joita lakiesityksestä lausunnon antaneet ovat tuoneet lausunnoissa esille.

Edustaja Jarvalle lyhyesti sen verran, että viime kaudella, itse asiassa ensimmäisen kerän vuosikymmeniin, köyhyyden ja eriarvoisuuden kasvu taittui ja nyt köyhyys ja eriarvoisuus ovat lähteneet kasvuun. Erityisesti eläkeläisten köyhyys lisääntyy ja syvenee tästä takuueläkkeen pienestä korotuksesta huolimatta. Tämä takuueläkkeen korottaminen ei millään tavalla kompensoi esimerkiksi palvelumaksujen korotuksia ja muiden etuuksien heikennyksiä, joita on tulossa pienituloisille eläkeläisille.

Lopuksi, arvoisa puhemies, yhdestä asiasta vielä haluan sanoa, ja se on nämä turvakotipaikat. Turvakotipaikkaa hakeva henkilö tai perhe ei voi jäädä odottamaan seuraavan vuoden talousarviota. Tuen tarve on akuutti, ja turvakotipaikkojen määrä on nostettava pikaisesti Istanbulin sopimuksen edellyttämälle tasolle.

22.04 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Haluan myös muutaman sanan sanoa tästä pääluokasta.

Kun valmistumme tänäkin vuonna joulukuun, niin me jokainen tiedostamme, että kaikilla tämä joulukuu ei ole mikään iloinen perhejuhla vaan monessa kodissa on sairautta, on syrjäytyneisyyttä, työttömyyttä ja ne varjostavat joka tavalla elämää. Ei pystytä tuomaan sitä joulukuuta, jota kaupasta voitaisiin tuoda.

Myös hallitus on joutunut tässä taloudellisessa tilanteessa tekemään näitä kipeitä leikkauksia. Niin kuin edustaja Mäkisalo-Ropponenkin mainitsi, kyllä kaikki nämä leikkaukset kohdistuvat sitten aina näihin pienituloisiin, ovat he sitten lapsiperheitä tai eläkeläisiä,

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

mutta varmaan hallitus ei ole tätä pahuuttaan tehnyt, vaan jokaiselta on leikattu, ja ne leikkaukset koskettavat juuri sitä, jos joku eläkeläinenkin saa 700—800, pahiten.

Mutta haluaisin korostaa, että hallitus on oikein, mitä täällä jo puhuttiin, kiinnittänyt huomiota näitten päihdeäitien hoidon järjestämiseen, että se pitäisi ottaa jo neuvolasta lähtien, katsoa, että kun sinne äiti menee, häntä hoidettaisiin alusta lähtien, ja sama on, kun on tätä ennakoivaa lastensuojelua. Olen joutunut näiden asioiden kanssa paljon tekemisiin. Olisi tärkeätä, että koko perhe otettaisiin tässä, kun sinne perhe menee, odottava äiti, kun kaikki perheet ja äidit eivät ole niin vahvoja, että annettaisiin se tuki, että ei jouduttaisi siihen kierteeseen, että viimeinen vaihtoehto on sitten lasten huostaanotto, vaan tässä pyritään ennalta ehkäisevään toimintaan. Tätähän jo viime kaudellakin yritettiin parantaa, mutta liian moni on tänäkin jouluna taas siellä ilman vanhempia. Tällaiset inhimilliset asiat pitäisi kyllä ottaa huomioon.

Kyllä näille veteraaneille on hyvä, että tuli näitä kotiin vietäviä palveluita. Mutta varmaan tulevillakin (Puhemies koputtaa) hallituksilla on paljon tekemistä.

22.06 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Vielä tarkennuksena näihin palveluihin tosiaankin se, että myös lapsiperheille todellakin lisätään palveluita ja esimerkiksi myöskin juuri veteraaneille lisätään palveluita.

Nyt voisin vielä todeta ihan näihin tulonsiirtoihin ja sitten myöskin veronkevennyksiin liittyen, mitä kilpailukyky sopimuksen myötä tuli palkansaajille, että erillisellä hallituksen linjauksella nimenomaan pienituloisille ja myös eläkeläisille kohdistetaan oma veronkevennys, ja niille, joilla sitä verotettavaa tuloa ei ole, kohdistetaan sitten vielä erityinen potti, kymmeniä miljoonia, jolla helpotetaan tilannetta nimenomaan heidän osaltaan, vaikka näitä maksuja onkin korotettu.

Turvakotiasioitten osalta olen samaa mieltä sosialidemokraattien edustajan kanssa siitä, että paikkoja tulee todellakin lisätä, ja on tärkeätä, että myös siellä tiettyjä palveluita on nyt siirtynyt valtion maksettavaksi. Näitä paikkoja on todellakin liian vähän ajatellen erityisesti harvaan asuttuja alueita, missä pitkien matkojen takaa joudutaan paikkoja etsimään niissä kriittisissä tilanteissa, mihin perheet joutuvat, kun he turvakotia tarvitsevat.

22.07 Ville Skinnari sd: Arvoisa puhemies! Jatkan vielä teemaan liittyen oikeastaan kahdesta asiasta.

Ensimmäinen koskee lasten huostaanottoa, siihen liittyviä kilpailutuksia ja hankintoja. Minä ymmärrän vielä sen, että terveydellä tehdään bisnestä, perusterveydenhuollolla ja millä tahansa, mutta kun katsoo lasten tilannetta silloin, kun he ovat todellisessa ahdingossa ja joutuvat sellaiseen tilanteeseen, että joutuvat huostaan otetuiksi tai muuten, niin tällä hetkellä se tieto, mitä tuolta kentältä tulee siitä, että jotkut todella tekevät sillä äärettömän isoa katetta, on huolestuttava. Sen takia meidän pitää kiinnittää huomiota niihin kilpailutuksiin, hankintoihin, että ne ovat fiksuja, ne on fiksusti tehty ja ne palvelevat viime kädessä sitten niin lapsen etua kuin samalla myös yhteiskunnallista tehokkuutta.

Toinen asia liittyy ensihoitoon. On aika oleellista, kuinka nopeasti potilas tai asiakas avun saa, kuinka kauan ambulanssilla kestää, mutta vielä oleellisempaa on se, että saa apua mahdollisesti jo heti kotona. Meillä Päijät-Hämeessä 38 prosenttia asiakaskäynneistä on pystytty hoitamaan kotona, mutta samaan aikaan nyt kunnista tulevan leikkauspaineen keskellä koko tämä palvelumuoto on vaarassa. Se ei tarkoita säästöjä, päinvastoin. Kun me säästämme ensihoidosta, me samalla luomme kustannuksia jonnekin muualle. Tämä on

Budjetin alikohta PTK 138/2016 vp

toki ensi kädessä tällä hetkellä omistajakuntien asia, kun säästetään ehkä liikaa, alibudjetoidaan, mutta viime kädessä vastuu on myös meillä täällä eduskunnassa siitä, miten me lainsäädännössä otamme näitä asioita huomioon.

22.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Ihan lyhkäisesti vielä sen verran, että minusta tämän hallituksen suurin ongelma on se, että se ei tee kokonaisvaikutusten arviointia eikä laske vaihtoehtoiskustannuksia. Eli jos me nyt puhumme vielä esimerkiksi eläkeläisten köyhyydestä, niin vaikka sinne on tulossa niitä tiettyjä parannuksia muun muassa takuueläkkeeseen, niin jos kaikki nämä päätökset katsotaan yhteen, niin eläkeläiset jäävät sinne miinuksen puolelle ja heillä se köyhyys tulee lisääntymään. Ja sitten kun niitä vaihtoehtoiskustannuksia ei ole laskettu, niin esimerkiksi tämä kakkostyyppin diabeteksen lääkekorvausten alentaminen tarkoittaa sitä, että muutaman vuoden kuluttua yhteiskunta maksaa enemmän komplikaatioiden hoitoina kuin mitä se maksaisi lääkekorvauksina. Tässä ei ole mitään järkeä.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.